

Forhandling

Egon Jensen (S):

Jeg sagde ved første behandling, at vi var tilhængere af så meget beboerdemokrati som overhovedet muligt, selv om vi satte spørgsmålstegn ved, hvor hensigtsmæssigt lovforslaget var. Men nu har man stillet et ændringsforslag, der går ud på, at klager i udlejnings-ejendomme, hvor der i henhold til lejeloven er adgang til at oprette beboerrepræsentation, ikke kan indgives af den enkelte lejer, men skal indgives af en beboerrepræsentation. Det var noget af det, jeg sagde vi ville gå ind for ved første behandling, og da vi altid står ved, hvad vi siger, kan vi stemme for ændringsforslaget.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Ændringsforslag nr. 1, § 1, således ændret, § 2, ændringsforslag nr. 2 og en ny affattelse af § 3 og § 3 i den nye affattelse vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

10) Forespørgsel nr. F 24:

Forespørgsel til ministeren for kulturelle anliggender:

»Hvad agter ministeren at gøre for under de bebudede nedskæringer på kulturministeriets budget at sikre bredde, kvalitet, alsidighed og aktualitet i kulturtilbuddene til børn og voksne, og hvorledes vil ministeren sikre kunstnere, arkitekter og kulturformidlere gode arbejds- og uddannelsesmuligheder?«

Af Ingerlise Koefoed (SF), Marianne Bentsen-Pedersen (SF), Alice Faber (SF) og Ebba Strange (SF).

(Forespørgslen anmeldt 13/4 83. Fremme af forespørgslen vedtaget 19/4 83).

Begrundelse

Ingerlise Koefoed (SF):

På finansloven står der årligt på kulturministeriets budget et beløb på mellem 1½ og 2 mia kr. Det svarer til omkring 0,8 pct. af det samlede statsbudget. Af de penge skulle kulturministeren, hvis det ikke var blevet forhindret, i år spare 1 pct., dvs. 9,3 mill. kr.; i 1984 skal der spares 2 pct., dvs. i 1983-kroner 26,9 mill. kr., i 1985 4 pct., dvs. 45,9 mill. kr., og i 1986 6 pct., dvs. 68,5 mill. kr.

Sammenlignet med de tal, der nævnes, når der tales om besparelser på f.eks. det sociale område, ser tallene beskedne ud. Men kulturministeriets budget er også uhyre beskedent, og der er mange små institutioner og mange lovbundne områder, for hvilke en besparelse på 1 mill. kr. eller mindre endnu kan være temmelig skæbnesvanger. Dertil kommer, at en del af besparelserne på det statslige område smitter af på kommunernes og amtskommunernes budgetter og ganske givet også forhindrer igangsætning af nye initiativer, der kunne være intentioner om i noget af lovgivningen.

Som blot et enkelt eksempel kan man spørge, hvordan man forestiller sig filmdistributionen forbedret, sådan som det vel egentlig lå i revisionen af filmloven sidste år, hvis der overhovedet hverken statsligt eller kommunalt sættes penge af til oprettelse af forsøg med videografer eller samarbejde mellem små biografer. De statslige besparelser kan have direkte virkninger på de kommunale budgetter – det ses jo klart af de foretagne bloktilskudsreduktioner, som også har haft virkning på kulturområdet – og de kan derudover inspirere kommuner og amter til at tage de kulturpolitiske områder mindre højtideligt. Sparekniven i kommunerne har faktisk skåret dybt ind i f.eks. teateraktiviteter, interessegruppevirksomhed, idræt og bibliotekstilbud.

Kulturministeren har af og til udtalt, at hun ikke bryder sig om bevidstløse besparelser, men kunne ønske at friholde nogle områder og så til gengæld spare mere på andre.

[Ingerlise Koefoed]

Vi har i torsdags i folketingets kulturudvalg fået en fortegnelse over, hvordan ministeren foreløbig tænker sig at spare de 27 mill. kr. i 1984, og den fortegnelse ser ganske alarmende ud. Spørgsmålet er så, hvilke områder det først og fremmest skal gå ud over, og hvad det er inden for områderne, man vil ramme. Er det servicen, er det personalet, er det materialerne, eller er det det alt sammen? Skal besparelserne opnås gennem direkte nedskæringer eller måske som rene udraderinger af nogle områder, eller vil man gennemføre nogle af de privatiseringsideer og gebyrider, der jo svæver om regeringens pande i denne tid, også på de kulturelle områder?

Med andre ord: hvordan har ministeren tænkt sig at sikre børn og voksne bredde, alsidighed og aktualitet i de kulturelle tilbud og aktiviteter, og hvilke muligheder vil kunstnere og kulturarbejdere få for gode uddannelses- og arbejdsvilkår?

Besvarelse

Ministeren for kulturelle anliggender (Mimi Stilling Jakobsen):

SFs forespørgsel til regeringen i dag om det, der hedder nedskæringerne på de kulturelle budgetter, er naturligvis udtryk for en bekymring over, hvordan de kulturelle tilbud vil kunne foregå i de kommende år med den udsigt, der er til de af regeringen bebudede rammebesparelser.

Jeg vil da gerne medgive, at rammebesparelser eller bare besparelser af det omfang, regeringen har lagt frem, naturligvis ikke kan ske, uden at der er nogle tilbud, der bliver forringet, uden at der på visse områder er en service, der bliver dårligere, og uden at der kan være nogle ting, der måske forsvinder. Det er klart. Man fjerner ikke så betydelige beløb fra nogle konti, uden at det har nogle konsekvenser. Jeg vil dog holdt fast på, at der også med de besparelser, der ligger forude, absolut er mulighed for at sikre den bredde, kvalitet, alsidighed og aktualitet i tilbuddene, som SF efterlyser. Det mener jeg, på trods af at de besparelser, der nu har været gennemført på de kulturelle budgetter i årevis - for dette her er jo ikke noget nyt fænomen - selvfølgelig har sat deres spor rundt omkring.

Jeg har forud for denne debat bedt om at få en oversigt over, hvordan besparelserne egentlig ser ud fra 1976-77 og op til i dag, og deraf fremgår det, at kulturbudgetterne i hver eneste sparerunde, der har været foretaget, uanset hvilke partier der har deltaget, har holdt for. De har været på lige fod med alle andre områder, og det er jo også den linje, denne regering har lagt op til, men hvor man nu åbenbart forventer, at regeringen, til trods for at de økonomiske problemer er endnu større i dag, end de har været tidligere, nu pludselig skal ændre kurs og helt friholde de kulturelle budgetter. Den kraftpræstation er det ikke lykkedes for tidligere regeringer at gennemføre, og det har denne regering altså heller ikke ment var overkommeligt.

Regeringens oplæg til besparelse for 1983 var 9,1 mill. kr.; det kan være, vi ikke skal bruge for mange tal, men et enkelt kan måske illustrere, at det ikke er det helt store omfang. Denne besparelse blev som bekendt ikke gennemført, tværtimod fik kulturområdet overført nogle bevillinger under sidste finanslovbehandling, og det siger fagministeren naturligvis tak for. Når man beskæftiger sig så meget med, hvilke konsekvenser besparelser har, må jeg dermed gøre opmærksom på, at det, der er sket indtil nu i denne regerings tid, altså er til at overse.

Hvordan har vi så lagt disse besparelser til rette? Ja, forespørgerne var jo inde på metoden, og den vil jeg gerne fordybe mig lidt i, fordi det efter min mening er et af de bedste bud, jeg har på, hvordan man kan bibeholde den bredde og aktualitet osv., som forespørgerne efterlyser. Der har nu i årevis været gennemført de såkaldte rammebesparelser eller procentvise besparelser: uanset hvilke institutioner de ramte, har man bare stukket 1 pct. ud eller 2 pct. ud, uanset om institutionen var lille eller stor, uanset hvordan besparelsen havde ramt i forvejen, uanset om institutionen havde en opadgående behovskurve eller en nedadgående, og uanset om der var nye aktiviteter eller ikke. Da vi for ca. et halvt år siden begyndte at tilrettelægge disse ting, indså jeg, at det ikke kan lade sig gøre mere, idet sådanne besparelser rammer fuldstændig vilkårligt. Man kan godt lave procentvise besparelser de første par år og sige: nå, men så tømmer vi lidt luft ud af budgetterne, og lad så institutionerne selv afgøre, hvor de finder den procent; men jo flere år

[Ministeren for kulturelle anliggender]

der går, jo sværere bliver det, og jo mere håbløs en fremgangsmåde bliver det.

Det er ikke, fordi det er særlig meget nemmere at lave det, der hedder prioriterede besparelser – det giver i hvert fald ikke færre øretæver, og det er også i orden – men jeg mener alligevel, det har været mere tilfredsstillende at gøre det, fordi vi faktisk har taget stilling sag for sag og område for område: hvor har besparelserne i forvejen ramt så hårdt, at man må frygte, tingene forsvinder, eller hvor kan man på områder, hvor man ikke ønsker at de forsvinder, uden katastrofale virkninger klare endnu en besparelse?

Det er den overvejelse, der har ligget bag fremskaffelsen af den liste, som jeg nu har tilstillet kulturudvalget, og hvor der vel er tre store områder, der falder i øjnene, nemlig Danmarks bibliotekskole, der tegner sig for lidt over 1 mill. kr. næste år, arkitektskolen og Det kgl. Teater.

Hvad angår de to skoler, vil jeg sige, at det ikke alene har været besparelsemæssige hensyn, der gjorde, at kniven ramte dér. Det har simpelt hen været en analyse af beskæftigelsesmulighederne for de unge mennesker, der påbegynder den uddannelse. Disse besparelser er fremkommet ved en tilsyneladende ret simpel beregning af, hvad en adgangsbe-grænsning giver af besparelser de pågældende steder. Institutionerne har ikke fået pålagt større besparelser end den »gevinst«, man får ved en adgangsbe-grænsning, men vi har altså ladet det ledsage af en adgangsbe-grænsning, fordi der stadig væk står så mange færdiguddannede i kø, og det kan ikke være noget godt formål at få nye ind i køen hos bibliotekarerne på et tidspunkt, hvor kommunerne i allerhøjeste grad holder igen på biblioteksområdet og der ikke kommer nogen nyansættelser i 1983 og 1984, for det tror jeg roligt man kan se i øjnene. Skulle den økonomiske udvikling vende, er der 600 færdiguddannede at tage af, og det varer jo lidt, før man får brugt den pulje op.

Noget tilsvarende gør sig gældende for arkitektskolen.

Hvad angår Det kgl. Teater, har det igen været spørgsmålet, hvor man kan foretage nogle besparelser, uden at det får katastrofale følger. Der er en besparelse på indtægtsforøgelser, men det er klart, at selve besparelsen også er kommet til at hvile på Det kgl. Teater, fordi det er en stor klump på kultur-

ministeriets budget. 175 mill. kr. er det svært at komme helt uden om, når man skal spare. Det betyder ikke, at vi er særligt ude efter Det kgl. Teater, men i hvert fald kan man sige, at virkningerne i øjeblikket ville være meget små, for det spiller jo ikke alligevel, men det kan være meget svært at komme uden om så stort et budget, og derfor har Det kgl. Teater altså også måttet holde for.

Jeg nævner disse enkelte ting for at illustrere, at der faktisk har ligget nogle overvejelser bag hver eneste sag, og vi har gennemgået dem temmelig nøje.

Hvordan ser det så i øvrigt ud på det kulturelle område? For folkebibliotekerne, som der har været talt meget om ikke mindst i forbindelse med bibliotekslovsforslagets fremsættelse her i folketinget, har prognoserne jo lydt, at kommunerne nu har sparet lidt over 60 mill. kr., altså godt otte gange så meget, som regeringen havde anbefalet kommunerne at gøre.

Men ser man nærmere på disse tal, viser det sig faktisk, at det ikke er en aktivitetsnedgang, man har fået for 64 mill. kr. Størstedelen af den besparelse er simple tekniske korrektioner, som bare betyder, at lønskønet ude i kommunerne er blevet ændret. Tidligere havde man regnet med en stigning på, jeg tror, det var 11 pct., nu er man nede på 7,5 pct., og det alene skønner man nu har givet 33 mill. kr. af disse 64 mill. kr. i besparelse. Det er jo hverken udtryk for en aktivitetsnedgang eller en forringelse, men kun en teknisk justering. Den besparelse, der nu tegner sig, og som jeg tror dækker ca. 92 pct. af kommunerne, er noget i retning af 25 mill. kr. på landsplan for biblioteksvæsenet ud af et samlet offentligt budget på 1,7–1,8 mia kr. Det kan vist på den baggrund være svært at fastholde, at regeringen og de partier, der har støttet dette forslag, er i gang med at ødelægge biblioteksvæsenet i Danmark. Det tager i hvert fald mange år, hvis man går frem på den måde – og det er absolut ikke noget ønske, vil jeg gerne understrege.

Museerne har vi tidligere haft en debat om her i tinget, og der er for mig ingen tvivl om, at de er det kulturelle område, der er hårdest ramt. Det er også på den baggrund, at jeg stadig meget stærkt håber, det bliver muligt i næste folketingssamling at få en revision af museumsloven igennem, hvortil der er knyttet nogle penge, for det er først og fremmest

[Ministeren for kulturelle anliggender]

det, museerne trænger til. Man skal også have en ny struktur, men punkt 1 a er de penge, der er knyttet til den lov, og med den meget positive debat, vi havde her i tinget for nylig om museerne, tror jeg, man kan imødesee, at en sådan lov ikke bliver helt uvenligt modtaget.

På teaterområdet, som vi også for en dels vedkommende i hvert fald havde en debat om for nylig, nemlig vedrørende egnteatrene, kan jeg sige, at der foreligger bespareelsesplaner. Jeg har nævnt Det kgl. Teater, noget andet er landsdelsscenerne, og så har vi nogle planer om at ændre abonnementsordningen.

Dette er i og for sig ikke forslag, som er fremsat af bespareelsesgrunde, det er simpelt hen nogle systemer, nogle strukturer, vi gerne vil have ændret, og der vil selvfølgelig blive fremsat forslag om det, når tiden kommer, men det bliver ikke i denne samling. Der vil ske nogle ændringer, nogle forenklinger ikke mindst, i abonnementsordningen, som er så uhyre indviklet, at det vel er de færreste, der forstår den.

Hvad angår børneteatrene, vil jeg bare en passant sige, at vi netop har udarbejdet et budgetskøn for 1984, og det ser ud, om om der også i 1984, som det har været tilfældet de andre år, vil ske en stigning i tilskuddene til egns- og børneteatrene.

Så er der jo også sket nogle forbedringer ind imellem, både under den tidligere regering og under denne regering. Jeg føler det ikke rimeligt, at denne regering tager æren for, at vi har fået flere penge til forskningsbibliotekerne, da det var andre partier, der pressede regeringen til det, men det er ikke desto mindre nogle penge, som falder på et tørt sted. Det tror jeg alle erkender.

Det samme gælder Statens Kunstfond, og når forespørgerne sætter spørgsmålstegn ved, hvordan kunstnerne fremover kan få rimelige arbejdsvilkår, vil jeg nævne, at dette vel er en af måderne. Kunstfonden er i virkeligheden et af de bedste instrumenter, vi har til at give kunstnere mulighed for arbejdslegater og pengegaver, ligesom Kunstfonden i allerhøjeste grad giver mulighed for at købe kunst af de producerende kunstnere, og det er jo en udmærket indirekte måde at gøre det på. Der har altså også dér været et tiltag, som jo kører videre i de kommende finansår

– det skal man lige huske – det er altså en varig forbedring, der er sket her.

Så spørger forespørgerne også om, hvad der nu sker for kunstformidlerne, og dertil må jeg nok sige, at skal man prioritere, vil min førsteprioritet være kunstnerne, og først i næste omgang kommer kunstformidlerne. Jeg ved, man har lagt megen vægt på at få skabt nogle gode systemer, sådan at kunsten kommer ud, og det synes jeg også er i orden, men jeg mener, man i mellemtiden har glemt at gøre noget for de kunstnere, der er det allerførste led i hele processen, og jeg mener, at en kunstformidlingslov ville være en god ting at få etableret. Den kan tidligst fremkomme engang i 1984, fordi det udvalg, der sidder og arbejder med det i øjeblikket, først kan være færdigt omkring jul, så vidt jeg har hørt, men engang i næste samling igen vil det være en fin opgave at få løst at skabe nogle bedre vilkår for de kunstnere, især for billedkunstnerne, som har det meget svært i øjeblikket.

Jeg vil derfor afslutningsvis sige, at det er min opfattelse, som jeg har gjort rede for, at man selvfølgelig, når besparelserne sætter ind, kan se aktiviteter forsvinde, kan se nogle ting blive beskåret, kan se nogle ting køre på et lavere blus, end man bryder sig om, men jeg mener stadig væk, at det trods disse udsigter er muligt, hvis man bare undgår procentvise besparelser, at sikre det, som både forespørgerne og jeg er enige om bør sikres, nemlig både alsidigheden, bredden og aktualiteten.

Forhandling

Ingerlise Koefoed (SF):

Jeg vil gerne takke ministeren for svarene og sige én ting nu om de svar, jeg fik, nemlig at jeg er enig med ministeren i, at der, hvis der endelig skal spares, ikke skal spares helt bevidstløst; men jeg er slet ikke enig i, at det er nødvendigt at spare ret meget på dette område – jeg mener heller ikke, man skulle spare på de andre politiske områder, men det er jo ikke dem, vi taler om i dag.

I sin åbningstale den 5. oktober 1982 sagde statsministeren bl.a. – Folketingstidende 1982-83, sp. 17-18:

»På kulturområdet vil vi føre en politik, som sætter os i stand til både at bevare vore kulturelle institutioner og at sikre gode vilkår

[Ingerlise Koefoed]

for den mangeartede kulturelle aktivitet, der jo foregår uden for institutionerne. Heller ikke på dette område er der netop nu plads for store og udgiftkrævende reformer, selvfølgelig ikke, men vi tror, at det vil være muligt inden for de givne rammer at skabe de vilkår og udfoldelsesmuligheder for kulturlivet, der efter regeringens opfattelse er et behov for – ikke mindst i økonomiske krisetider.«

Det var jo meget pæne ord, men den virkelighed, der fulgte efter, viste noget om, at statsministerens pæne ord ikke skulle opfattes som andet end uforpligtende snak. De kulturpolitiske områder fik fra regeringens side pålagt præcis de samme procentvise rammebesparelser som de andre områder, og kulturministeren har da også ved forskellige lejligheder kunnet fastslå – hun gjorde det sidst i går aftes i Danmarks Radio – at hun naturligvis har måttet tage besparelseskravene til efterretning og gennemføre dem sammen med de andre ministre, selv om hun egentlig syntes, at der netop på de kulturelle områder var behov for en stigning på ca. 10 pct.

Jeg synes, det ser ud til, at kulturministeren trods de efter min mening udmærkede ideer om stigningen på 10 pct. for øjeblikket er på fuld fart baglæns imod noget, der i løbet af nogle år kan gøre ministeriet til et ministerium uden noget reelt indhold, og jeg ser også, at kommunernes kulturudvalg løber i hælene på kulturministeriet til skade for både børn og voksne, der ikke mindst i krisetider, som statsministeren jo også sagde, har krav på et bredt, et varieret og et lødigt kultur- og fritidstilbud.

Men der er håb om, at det hele ikke kommer til at betyde kollisionskurs, for som folketinget er sammensat, er det ikke helt nemt for kulturministeren at få sine besparelser igennem, og jeg tror, det bliver svært for regeringen at afvise alle forslag fra andre partier om forbedringer af kulturtilbuddene.

Det er rigtigt, og det er retfærdigt at sige det, at kulturministeren har vist forståelse for de store forskningsbibliotekers og for Kunstfondens dårlige økonomiske situation, men på de øvrige områder ser det meget dårligt ud.

Der er, som det er omtalt her før, vedtaget besparelser på bibliotekaruddannelserne, arkitektuddannelserne hænger i en tynd tråd,

og der er fremsat besparelsesforslag på biblioteksafgiftsloven, på de zoologiske haver og på museerne. Det ændringsforslag til biblioteksloven, som vi snart er færdige med at behandle, er efter vores mening også et rent besparelsesforslag.

For 1984 skulle vi altså nu kunne vente besparelser på musikkonservatorierne, på statens filmcentral og på nogle af de statslige museer. Vi kan også imødesee nogle indtægtsforøgelse på museerne, og jeg spørger, hvad det er for nogle. Er det rigtigt, som man hører ude i byen, at børn og voksne skal til at betale for at komme ind f.eks. på nationalmuseet, uden at det drejer sig om særudstillinger?

Selvfølgelig er der mange, der vil spørge, om de kulturpolitiske områder egentlig er så vigtige, at de er en forespørgselsdebat, mange overvejelser og en hel del lovforslag og en masse skrivelser og debatter værd, om de ikke, som en socialdemokratisk kommunalpolitiker fra en af de københavnske omegnskommuner sagde for nylig, er flødeskummet på lagkagen, det, man må vente med til bedre og festligere tider. Den slags spørgsmål kan man stille, hvis man opfatter kulturpolitikken udelukkende som et spørgsmål om at formidle samfundets kulturprodukter og kulturopfattelser til arbejderklassens børn og voksne, hvis man vil demokratisere kulturtilbuddene, som det hedder, ved at gøre dem tilgængelige for så mange som muligt i stedet for at gøre kulturpolitikken demokratisk ved at give så mange som muligt indflydelse på dens udformning, dvs. lægge nok så megen vægt på at stille rammer til rådighed for menneskers egne aktiviteter som på at formidle det i forvejen færdigtænkte.

Selvfølgelig er der ikke tale om et enten-eller, men om et både-og, fordi den erkendelse, den inspiration og den vision, der kan ligge i en del af den professionelle kunst, er et meget nødvendigt tilskud også til de aktiviteter, som mennesker selv skaber og medvirker i, og også fordi der i kulturinstitutionerne ligger mange muligheder for at hente viden, erfaring og oplevelser, som er strengt nødvendige tilskud til hverdagen, hvis man da ellers tror på, at viden, oplevelser og inspiration er med til at præge og ændre menneskers bevidsthed.

Det er rigtigt, som det er sagt før, og som andre sikkert også vil sige i denne debat, at

[Ingerlise Koefoed]

bedre arbejdsmarkedsforhold, bedre boliger, mere åbne skoler og bedre institutioner, frihed for angst, for undertrykkelse og krig vilde være nok så store kulturpolitiske fremskridt som nok så mange teatre, biblioteker, museer, børnefilm, medborgerhuse og bøger.

Men på de kulturpolitiske områder som på de andre områder er der tale om klassepolitik. Der er tale om, at de, der i forvejen har en del, får mere, og at de, der har lidt, får mindre og mindre. De voksne, der bor dårligst, har den dårligste uddannelse og er mest udsat for arbejdsløshed og for at ende på bistandskontoret, og de børn, der, som det blev sagt i folketingets kulturudvalg forleden dag, går i røjsere året rundt, de har de dårligste tilbud om biblioteker, teatre, film, idræt, leg, steder, hvor de kan være sammen, hvad enten de nu kaldes folkets huse, beboerhuse eller aktivitetscentre.

Dér, hvor kommuner og stat klart underprioriterer kulturtilbuddene, har hele den almægtige kulturindustri med poppladerne, ugebladene, videofilmene, TV-spillene og de enarmede tyveknægte fri adgang til bevidstheden.

Jeg skal ikke stå her og være dommer over dem, der producerer bevidsthedsindustri, selv om jeg godt kan blive meget gal over den kyniske udnyttelse, der bl.a. sker af børn, men jeg skal stå her for at spørge politikerne i folketinget og kommunalbestyrelserne, hvorfor de aldrig har planlagt at gennemføre et kulturfremstød, der kunne nå ud til de dårligst stillede og tage konkurrencen op med det kommercielle, hvorfor man har været så modvillig over for at give netop de kvarterer, hvor der er mest gråt og fattigt, de bedste biblioteksfilialer, de bedste medborgerhuse, de bedste muligheder for amatørteater, de fleste lokalradio- og TV-stationer, de bedste muligheder for at lave video og trykke beboerblade.

Det er den slags prioriteringer, som kulturministeren ikke mindst i en arbejdsløshedstid skulle overveje at opmuntre kommunerne til at foretage, og det er de prioriteringer, man i det hele taget skulle have vægtet tungt, også i de år, der er gået forud for Schlüterregeringen, og hvor den eneste virkelig bevidste og forpligtende lovgivning på det kulturelle område har været den bibliotekslov, som man nu, lige meget hvad kulturministeren mener

om det, både i stat og kommuner er i gang med at demontere.

Vi taler så meget i denne tid om den rigtige udnyttelse af ressourcerne, om systemeksport og om at opprioritere danske i stedet for udenlandske tiltag for at spare på valutaen og for at holde betalingsbalancen i ro. Alle de ting kan vi også godt tale med om, men når man ser på et område som det kulturpolitiske, bliver man lidt i tvivl om sammenhængen mellem teori og praksis, i regeringens adfærd. For det er dog et utåleligt spild af ressourcer at lade 600-700 bibliotekarere – ganske vist uddannede under tidligere regeringer – gå arbejdsløse, mens servicen på bibliotekerne bliver dårligere og de steder i landet, der aldrig har set et ordentligt bibliotek, kan blive ved med at kigge langt i biblioteksvejviseren efter det.

Vi hører klager over BZere og over unge, der opholder sig meget på grillbarer. Vi skal minsandten bevilge penge til politibetjente, der har haft overarbejde på grund af BZ-aktioner, men vi lukker nogle af de steder, hvor børn og unge har holdt meget af at komme: ungdomsklubbernes diskoteker, bibliotekernes musikafdelinger.

Man afskediger arkitekter, man skærer ned på arkitektuddannelsen, mens man planlægger eksport af boligsystemer og byplaner. Betalingsbalancen rammer uddannelses- og kulturområderne jo ikke. Statsunderskuddet rammer de, hvad enten de belaster arbejdsløshedskontoen eller de mere inspirerende og aktive kulturuddannelseskonti.

Jeg skal slutte her – jeg skulle have sagt en lille smule mere, det kan jeg ikke nå, så det skal jeg nok få sagt senere – med på vegne af socialdemokratiet, det radikale venstre, VS og mit eget parti at fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Idet folketinget opfordrer regeringen til at sikre en frisindet kulturpolitik, bl.a. ved

at bevare – i samarbejde med amter og kommuner – alsidige, lødige og aktuelle kulturtilbud til alle dele af befolkningen og give mulighed for kulturel selvvirksomhed,

at sikre kunstneres og kulturformidlers uddannelsesvilkår og arbejdsvilkår, bl.a. gennem offentlige opgaver,

at give plads for nyskabende initiativer og

[Ingerlise Koefoed]

at friholde ministeriet for kulturelle anliggender for regeringens bebudede rammebesparelser, går tinget over til næste punkt på dagsordenen.«

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Dette forslag indgår nu i forhandlingen.

(Kort bemærkning.)

Mette Madsen (V):

Det er to korte spørgsmål til fru Ingerlise Koefoed til opklaring, inden vi går videre.

Hvis jeg husker rigtigt, sagde fru Ingerlise Koefoed et lille stykke inde i sit indlæg, at vi skulle give kulturtilbud til arbejderklassens børn. Derfor vil jeg gerne spørge: skal det kun være til arbejderklassens børn, og hvordan definerer fru Ingerlise Koefoed arbejderklassen?

(Kort bemærkning.)

Ingerlise Koefoed (SF):

Med hensyn til klassedefinitioner vil jeg henvise fru Mette Madsen til bl.a. at læse lidt hos den gamle klassiker Marx.

Jeg har ikke sagt noget som helst om, at man kun skulle give kulturtilbud til arbejderklassens børn og voksne. Jeg har sagt, at man kan opfatte det kulturpolitiske som flødeskummet på lagkagen, hvis man opfatter kulturpolitikken udelukkende som et spørgsmål om at formidle det borgerlige samfunds kulturprodukter og kulturopfattelser til arbejderklassens børn og voksne. Det er ikke min opfattelse. Det har aldrig været min opfattelse, men det har måske nok været en opfattelse, der har ligget i en del af den kulturformidling, som man i en del år har haft her i landet, og som man har lagt i udtrykket at demokratisere kulturen. Jeg mener, det er en forkert opfattelse. Jeg mener, at nogle af arbejderklassens børn og voksne er dårligt stillet med tilbud om rammer at folde sig ud i og andre kulturtilbud; jeg siger ikke, de skal være de eneste, der skal have dem, men jeg vil prioritere dem højt.

Lasse Budtz (S):

Jeg har selvfølgelig også hæftet mig ved, at det ikke var nogen ringere end statsministeren, der ved regeringens tiltræden erklærede, at man ikke skulle vente reformer på kulturområdet, men at det også ville være forkert i en krisetid at spare på udgifterne til kulturlivet. Ja, det vil jeg nok sige!

Nu omfatter regeringens spareplaner 18 mill. kr. i 1984, 36 mill. kr. i 1985 og 54 mill. kr. i 1986. Kulturministeren har bekræftet det mange gange, finansministeren ligesådan, og minsandt om den konservative politiske ordfører, hr. Dyremose, ikke også har sagt, at besparelserne skal ledsages af en privatisering af kulturlivet.

Privatisering på kulturområdet er jo nøjagtig det samme som på alle andre områder. Det er kommercialisering og profitering og direkte asocialt, men det skal selvfølgelig indrømmes, at det falder helt i tråd med regeringens øvrige asociale politik. Man tager fra de mindrebemidlede, fra dem, der har brug for de offentlige ydelser. De velbærgede er ligeglade, de klarer sig nok.

Den liste over foreløbige besparelsesplaner, som kulturministeren har forsynet medlemmerne af kulturudvalget med, viser ganske klart, at serviceydelserne beskæres, niveaueu daler, undervisningen forringes og kvaliteten sænkes. Det er den borgerlige konservative regerings svar på spørgsmålet om kulturens placering i en krisetid.

For nu at komme andre ordførere i forkøbet skal jeg straks oplyse, at socialdemokratiets spareplan omfattede nøjagtig 19 mill. kr. på kulturministeriets budget for 1984. Det forslår dog som en skrædder et vist sted i sammenligning med, hvad regeringen har planlagt. Jeg siger med vilje »planlagt«, for jeg håber naturligvis, at det kan forhindres.

Ministeren må huske, at vi befinder os i en ny situation, netop fordi der er sparet for af tidligere regeringer, temmelig meget endda, men sandelig også fordi der oven i rammebesparelserne nu kommer de alvorlige følger af beskæringerne af bloktilskuddene. Det drejer sig ikke om, at kultur skal betale sig, og kulturministeriets budget er i øvrigt blot på 0,8 pct. af statsbudgettet. Det drejer sig om, at kulturen skal tilbydes befolkningen uden tvang og uden formynderskab af nogen art. Den er et led i en demokratisk proces, og vi må og skal forhindre, at kultur og kunst igen blot bliver en slags hobby alene for de

[Lasse Budtz]

økonomisk velbjærgede, og at de oplevelser og glæder, som kunsten og kulturen giver, forbeholdes en meget lille kreds.

Noget kunne tyde på, at regeringen lader sin politik lede af Gallup, for denne institution har i en undersøgelse ment at kunne påvise, at 56 pct. af befolkningen mener, at man godt kan spare på forsvaret og kulturen.

Nu er der rent faktisk næsten intet at spare på kulturen, fordi budgetterne er så små, men det gøres alligevel, så det kan være, at Niels Matthiasen havde ret, da han allerede i 1978 i en redegørelse til folketinget sagde, at efter hans opfattelse var der brug for en klar beskrivelse af det principielle grundlag for kulturpolitik. Det har noget at gøre med ytringsfrihed og med decentralisering og kulturelt demokrati.

Heller ikke socialdemokratiet har åbenbart været dygtigt nok til at fortælle befolkningen, hvilke vidunderlige muligheder kulturen rummer. Den skal ikke være for de få og de rige, den skal ikke selv være fin, men skal selvfølgelig alligevel have mulighed for at forældes. Den skal først og fremmest ikke styres, ikke af partierne og ikke af kapitalen, men måske dog nok af folk selv.

Forbrugerne skal vide, at der er et tilbud, men regeringens spareplaner forringer betydeligt tilbuddene og muligheden for at fortælle, at de eksisterer. For at hindre, at kultur ikke kun er for en elite og frembragt af en elite, som ministeren åbenbart er indstillet på at støtte, skal tilbuddene gøres brede, og kunstnerne skal have hjælp, hvor der er et rimeligt grundlag og behov, også af hensyn til de modtagende.

Ministeren har som bekendt sagt, at man ikke skal klatte pengene væk til en hel masse græsrodsbevægelser, men til eliten, til dem, der har vist, at de kan præstere noget. Det er formynderi, så det batter. Faktisk er en prioritering af ministeriets egne områder også formynderi, men selvfølgelig halter nogle af områderne økonomisk mere end andre.

Personlig foretrækker jeg en prioritering i forhold til andre ministerier, så kulturen slipper.

Ministeren sagde selv i aftes i radioen, at det jo faktisk er nul og niks, vi bruger på kulturen, når vi sammenligner med andre områder. En bevarelse af alene kulturministeriets budgetter er i virkeligheden også det samme som en beskyttelse af mindretallene.

Jeg fristes til at sige, at min gamle kærlighed bibliotekerne måske er den kulturinstitution, der rammes hårdest, skønt netop bibliotekerne er en slag grundstamme i dansk kulturliv og i hvert fald i sin hidtidige form nok den aller mest demokratiske. Beskæringen af bloktilskuddene omfattede en besparelse på 8 mill. kr. for bibliotekerne, og man foreslog kommunerne at indskrænke arrangementerne og åbningstiderne, men udviklingen har vist, at man rent faktisk har sparet 62 mill. kr., hvoraf de 40 mill. kr. på personalet.

Filialer og bogbusser nedlægges, det opøgende arbejde skæres væk, musikbiblioteker forsvinder, og indkøbene begrænses. Det sidste er særlig alvorligt, for det nedskærer antallet af udgifter og begrænser alle slags forfatteres skabende indsats.

Syge og handicappede modtager ikke besøgende, der tilbyder bøger, i det omfang det er gjort tidligere; børnene betaler bøder, og børnene er endog bibliotekernes mest trofaste brugere.

Det går ganske enkelt ikke, og jeg skal være så venlig at sige til ministeren, at jeg faktisk ikke tror, hun har hjertet med sig i denne sag. Hun må gøre vrøvl over for de antikulturelle økonomiske ministre. Hun kan i hvert fald ikke klare sig med at sige, at det hele er kommunerne skyld. De er gået for langt. Ja men det er de som følge af regeringens samlede økonomiske politik og i denne forbindelse selvfølgelig beskæringen af bloktilskuddene. Oven i købet har ministeren meddelt, at de lovede bidrag til forskningsbibliotekerne skal fremskaffes ved hjælp af besparelser på folkebiblioteksområdet. Det er simpelt hen for groft. Igen går det ud over de mindrebemidlede. Det er asocialt.

Men situationen er faktisk langt værre, end jeg her har skitseret det, for regeringen vil gennemføre yderligere besparelser på pengene til kommunerne. Teatrene, især de opøgende teatre og/eller egnsteatrene er allerede ramt, og når kommunerne skal spare yderligere, kan man være fuldstændig forvisset om, at de kommunale og amtskommunale tilskud til forskellige teatre vil komme til at holde for. Men derved nedskæres også statens bidrag, for de to ting følges ad ifølge lovgivningen.

Der tales om en beskæring og en omlægning af abonnementsordningerne – ministeren har gentaget det her – ordninger, der el-

[Lasse Budtz]

lers i de senere år med meget stor succes, ikke mindst på grund af Artes storartede indsats, har øget teaterbesøget og givet nye befolkningsgrupper lyst til og adgang til teatret. Også her er der sket en demokratisering. Skal alt dette nu virkelig ødelægges? Skal arbejdsmanden og direktøren hindres i at sidde ved siden af hinanden? Skal de ikke som følge af abonnementsordningen have mulighed for at blive behandlet ens? Selvfølgelig bør de det.

Hvis der sker ubehagelige ændringer f.eks. ved den storøbenhavnske landsdelsscene, er det ikke, fordi man har lyst til det, men fordi regeringens politik tvinger ledelsen til aktion.

Men der er mange andre følgevirkninger. Man må f.eks. frygte, at landsdelsscenerne vil vige tilbage for at ansætte husforfattere, et system, der ellers har vist sig at give gode resultater. Forfatterne kan i det hele taget komme i klemme på flere måder.

Kriser har tidligere fremkaldt øget bogsalg, f.eks. under anden verdenskrig. Men en nedgang i bogproduktionen må nu frygtes også som følge af bibliotekernes indskrænkede bogkøb. Forslaget om oprettelsen af en bogfond må derfor betegnes som yderst relevant og bør behandles seriøst. En sådan fond skulle i så fald styres ganske som kunstfonden og uden politisk indflydelse.

Jeg ved, at ministeren er klar over museernes yderst vanskelige situation, og hun synes at være indstillet på i næste samling at søge gennemført en lov, der skal hjælpe museerne. Men hvor skal de penge i grunden komme fra? Skal de tages fra de andre områder? Ja, åbenbart. Og skal en ny museumslov, der måske samler alle museerne under én hat, medføre, at f.eks. teaterlovsrevisionen udskydes?

Jeg synes, at disse perspektiver understreger kultursituationens meget dybe alvor. Jeg vil gerne tilføje venligt, at jeg sandelig ikke misunder ministeren hendes rolle.

Af listen over kulturministeriets besparelser for 1984 fremgår det, at en lang række skoler skal have deres budgetter beskåret kraftigt: biblioteksskolen, arkitektskolerne, musikkonservatorierne osv.

Dertil kommer besparelser på driften af en lang række kulturinstitutioner – først og sidst måske Det kgl. Teater – og så de rammebelagte tilskud. Ærlig talt, det ser meget sort

ud. Regeringen vil svare, at det danske samfund ikke har råd til andet.

Jeg vil spørge på mit partis vegne, om det danske samfund virkelig har råd til dette. Socialdemokratiet er mildt sagt meget betænkeligt ved situationen, og derfor stemmer vi for det dagsordensforslag, som SFs ordfører har fremsat på 4 partiers vegne, og som vi har udarbejdet i fællesskab.

Vi havde egentlig gerne set, at der i den sidste sætning ikke stod »at friholde ministeriet«, men at der stod, at man afstod fra at gennemføre de af regeringen bebudede rammebesparelser på ministeriet for kulturelle anliggenders budget. Det vil vi gerne præcisere her, og vi vil gøre det ved at sige, at deri ligger ikke efter socialdemokratiets opfattelse nogen som helst accept af rammebesparelser på andre ministeriers budgetter.

Ministeren for kulturelle anliggender (Mimi Stilling Jakobsen):

Jeg tænkte jo nok, den kom fra hr. Lasse Budtz, og nu vil jeg bede hr. Lasse Budtz om at give mig nogle oplysninger.

For nu at imødekomme den kritik, der måtte komme, sagde hr. Lasse Budtz, ville han sige, at socialdemokratiet havde planlagt rammebesparelser, jeg tror, det var på 17,9 mill. kr. i 1984. Men derfra var der jo milevidt op til de beløb, regeringen forestillede sig i de kommende år.

Det var nogenlunde forståelsen af det.

Så vil jeg gerne spørge hr. Lasse Budtz: kan hr. Lasse Budtz bekræfte, at den tidligere regering også havde planer om at iværksætte rammebesparelser på 2, 4 og 6 pct. i årene 1984, 1985 og 1986?

(Kort bemærkning).

Lasse Budtz (S):

Nej, det kan jeg ikke bekræfte. Jeg har naturligvis undersøgt det spørgsmål, inden jeg gik på talerstolen, og har spurgt mig for hos de relevante personer.

Ministeren for kulturelle anliggender (Mimi Stilling Jakobsen):

Jeg må sige til hr. Lasse Budtz, at det er almindeligt kendt, at der i slutningen af august måned udgik et brev fra finansministeren til de daværende ministre om, at besparelserne var fastsat til 10 mia kr. for 1984, og

[Ministeren for kulturelle anliggender]

at man forestillede sig reduktioner på de offentlige rammebelagte udgifter med 2 pct., så udgifterne blev 2 pct. lavere i hvert af årene end i det foregående år.

Det er præcis den formulering, der er brugt af den nuværende regering.

(Kort bemærkning).

Lasse Budtz (S):

Det burde også være almindeligt kendt, især for kulturministeren, som kan kigge de forrige regeringer i papirerne, at en hvilken som helst regering, der er gået forud for denne her – og de har næsten alle sammen været socialdemokratiske – naturligvis har gjort sig mange forskellige overvejelser om, hvordan der skulle spares på forskellige budgetter og på mange forskellige måder. Jeg tør ikke afvise, at man har overvejet noget sådant, men realiteten er, at det aldrig er foreslået, og realiteten er, at man ikke gik længere, ikke til de 17,8 mill. kr., men til de 19 mill. kr.

(Kort bemærkning).

Bernhard Baunsgaard (RV):

Realiteten er også den, at da socialdemokratiet for ca. 10 år siden overtog regeringsmagten, udgjorde kulturbevillingerne ca. 1¼ pct. af det offentlige budget, der finder udtryk i finansloven. På den sidste finanslov, som socialdemokratiet havde ansvaret for, udgjorde kulturbevillingerne 0,81 pct.

Ministeren for kulturelle anliggender (Mimi Stilling Jakobsen):

Tilbage til de 2, 4 og 6 pct. og de 10 mia kr.

Dette var ikke kun en instruks fra finansministeren til i dette tilfælde kulturministeren. Nej, det var det oplæg, man fremlagde for de partier, man forhandlede med i dagene umiddelbart inden regeringens afgang.

Jeg vil spørge hr. Lasse Budtz: var det også bare nogle tanker, man havde gjort sig? Var det ikke socialdemokratiets udspil til de partier? Ellers ved jeg ikke, hvad vi sad og forhandlede om.

(Kort bemærkning).

Lasse Budtz (S):

Det var, som ministeren burde vide, et udspil fra socialdemokratiet til forhandling

for at finde ud af, hvorvidt der kunne dannes økonomisk baggrund for en fortsættelse af den socialdemokratiske regering. Det var ikke på noget tidspunkt det socialdemokratiske partis politik, alene af den grund, at det aldrig havde passeret folketingsgruppen.

Men når vi nu har passeret dette spørgsmål, må jeg måske gøre opmærksom på, at det, den nuværende regering gør gennem disse rammebesparelser på budgettet, er noget, der kommer oven i alt det andet, f.eks. beskæringer af bloktilskuddene, som har meget alvorlige følger for kulturlivet i bredeste almindelighed, en politik, som regeringen har bebudet at den vil fastholde.

(Kort bemærkning).

Bernhard Baunsgaard (RV):

Når hr. Lasse Budtz nu siger, at besparelserne på 2 pct., 4 pct. osv. på de årlige budgetter for kulturministeriet var et udspil, man brugte for at samle et flertal i folketinget, så er jeg meget interesseret i at vide, hvad det var for et flertal, man sigtede efter. Man ved, at SF og de radikale gang på gang de foregående år har foreslået forøgelser af de kulturelle budgetter og hver gang er blevet stemt ned af socialdemokratiet, så det kan i hvert fald ikke være SF og radikale, man ville bygge sit flertal på i dette spørgsmål.

Ministeren for kulturelle anliggender (Mimi Stilling Jakobsen):

Jeg kan naturligvis ikke argumentere imod det, hvis hr. Lasse Budtz virkelig vil hævde, at det udspil, regeringen dengang kom med til de andre partier, ikke havde været igennem socialdemokratiets folketingsgruppe. Jeg kan undre mig over det, men det kan jeg ikke blande mig i, og det kan jeg ikke kommentere. Jeg synes bare, det lyder meget mærkeligt.

Jeg vil sige med hensyn til bloktilskuddene, at der står mange ting i dette brev, som jeg ikke finder det rigtigt at citere, men der står bl.a. også bloktilskud. Nu skal man ikke lade, som om den tidligere regering ingen planer havde om at reducere bloktilskuddene. Det, vi taler om, er et beløb på vel en halv milliard eller sådan noget. Denne regering er gået videre. Der tales om, at den tidligere regerings planer var at reducere bloktilskuddene med 2 mia kr. om året plus et be-

[Ministeren for kulturelle anliggender]

løb, der svarede til den kommunale andel af eventuelle besparelser for indkomstoverførslerne. Det sidste kan jeg ikke sætte tal på, men vi er et sted mellem 2 og 3 mia kr. Den nuværende regering har foreslået 3 mia kr.

Formanden:

Vi skulle gerne videre i ordførerrækken på et tidspunkt. Hr. Lasse Budtz for en kort bemærkning.

(Kort bemærkning).

Lasse Budtz (S):

Jeg er enig med formanden, men jeg bliver nødt til at svare.

Jeg vil gøre opmærksom på, at regeringen – de fire regeringspartier plus deres 1½ støt-teparti, man kan aldrig rigtig finde ud af, hvilket der er hvis – bliver nødt til at indstille sig på, at vi ser regeringens politik som en helhed. Regeringens beskæringer af budgetterne er som bekendt langt, langt større, end den socialdemokratiske regering var inde på, i det mindste 10 mia kr. på statsbudgettet, på ministeriernes konti. Den sociale forringelse, der derved bliver resultatet, og som også gennemføres på kulturområdet, kan vi selvfølgelig ikke være med til, hvis vi betragter dette ud fra en helhed, og det gør vi.

Vi bliver nødt til at gøre opmærksom på, at regeringen forringer de sociale vilkår i dette land, gennemfører en asocial politik i dette land over en bred flade. Kulturområdet er et af områderne. Derfor vil vi ikke medvirke til besparelser af det omfang, regeringen har foreslået.

Ministeren for kulturelle anliggender (Mimi Stilling Jakobsen):

Det skal blive min sidste kommentar, for vi skal selvfølgelig give ordførerne lejlighed til at komme videre.

Jeg vil bare slå fast: jeg vil også gerne se regeringens politik som en helhed, og jeg må sige, at netop i og med at regeringen har foretaget store besparelser på andre områder, er den kulturelle andel af besparelserne i virkeligheden meget, meget mindre, end den tidligere regering foreslog. Det er nemlig det helt morsomme ved sagen.

Flemming Jensen (KF):

Jeg vil i al fredsommelighed indlede med at rette en tak til ministeren for de konkrete oplysninger, vi fik. Det er det, man har bedt om fra forespørgernes side. Jeg må erkende, at når jeg læser teksten til denne forespørgsel, kan jeg måske få den fornemmelse, at forespørgerne mener, det bliver vanskeligt, måske endog umuligt, at sikre det, man kalder bredde, kvalitet, alsidighed og aktualitet i kulturudbuddene, blot fordi kulturministeriet – som tidligere – skal bidrage til den økonomiske genrejsning, som er nødvendig.

Der er en sang – den er vist meget populær i øjeblikket – der hedder »Ulvetider«, og som igen lyder. Den vil selvfølgelig vinde genklang nogle steder, i hvert fald hos dem, der mener, at de skal have, mens de, der skal betale, måske ofte er påfaldende tavse, i hvert fald hvis jeg ser bort fra opinionsundersøgelserne.

Nu er forespørgslens ord behageligt afdæmpede og ministerens svar så konkret, at det skulle være muligt at holde debatten inden for det konkrete, inden for nedskæringerne, og så skal vi i hvert fald fra vor side blot slå fast, at de på ingen måde i sig selv betyder, at der kommer til at mangle bredde, kvalitet, alsidighed eller aktualitet.

Det er selvfølgelig rart for en minister, hvis hun kan se bort fra den samlede økonomi og koncentrere sig om at være juledame på sit eget område, men sådan kan en ansvarlig regering ikke handle, og vi har just været igennem en debat, der pegede på, at også den forrige regering følte dette ansvar.

Er det i øvrigt så slemt? Er sandheden ikke den, at tallene trods alt har været stigende, og at vi hertil kan føje den udvikling, der er sket i mange kommuner?

Derimod kan der måske være grund til en gang imellem at se lidt på, hvordan pengene anvendes. Jeg har således bemærket, at fra 1979 til 1981 – hvis jeg ikke har set helt forkert – er der tilsyneladende sket nedskæringer f.eks. i nationalmuseet, statens museum for kunst og tøjhusmuseet. Jeg har ikke umiddelbart kunnet se baggrunden. Jeg håber, tallene er forkerte, men der skal ikke være tvivl om, at for os står disse institutioner bestemt ikke i bageste række, når den del af kulturpolitikken skal nævnes, som skal fastholde vores nationale enhed eller det, der måtte være tilbage af den.

[Flemming Jensen]

Det er det konservative folkepartis opfattelse, at Danmark på ingen måde lever i ulvetider på det kulturelle område eller rettere sagt den del, der mere eller mindre afhænger af offentlig støtte. Der skulle i dag være en 70-75 teatre, der fik offentlig støtte, herunder 23 egNSTeatre, et ganske betydeligt tal for et land af vor størrelse. Jeg tror ikke, der er sket nogen større ændring, siden hr. Lasse Budtz i debatten her i tinget den 23. april 1981, sp. 10025, sagde:

»... gennemgående tør man nok sige, at dansk teater har det godt.«

Jeg er enig i ministerens betragtninger om centraliseringstendenser. Dem får vi mulighed for at vende tilbage til, vil jeg tro.

Jeg tror også, man skal gøre sig klart, at der er et stigende antal bogudgivelser.

Men når man taler om nedskæringer, vil jeg gerne, som ministeren også har gjort det, pege på, at besparelserne selvfølgelig kan foretages som generelle procentnedskæringer, eller de kan foretages ved vurderinger af hvert enkelt område. Vi tror, at hvis man vælger den sidste udvej, sikrer man, nej, ikke sikrer, men så er der en mulighed for, at systemet ikke bliver for stift.

Jeg tror for øvrigt også, man må overveje, om ikke museer, som bestemt ikke har det for godt, skulle tage større entré, ligesom man gør det – og bør gøre det efter vor opfattelse – ved de ofte gode arrangementer, der afholdes både dér og på bibliotekerne.

Det er ikke alene af pengemæssige grunde, men også fordi i hvert fald de sidste institutioner, har jeg oplevet, kan være ganske alvorlige konkurrenter til private foreningsarrangementer. Vi må vel ikke glemme, at de sidste steder trives kulturen også.

Dansk film har forespørgerne næppe tænkt på. Den har det vist i øjeblikket rigtig godt. Det er nu ikke primært den tidligere regerings skyld. Det eneste problem, der måske kan opstå for dem – det er ikke det problem, jeg nævnte for, med biblioteker og deres arrangementer – er konkurrencen fra helt eller delvis offentligt finansierede filmforestillinger.

Det konservative folkeparti er helt klar over, at kulturlivet kræver støtte, og vi har vedstået vort ansvar, men vi har også ansvar for statens økonomi og dermed for den enkelte borgers økonomi. Derfor må der være nogle grænser, som kan være uhyre vanskel-

ge at fastsætte, fordi det ikke er vores opgave at vurdere kulturelle værdier. Vi kan lide dem, eller vi kan lade være, men vi skal ikke censurere.

Vi har altså et udgangspunkt, der siger, at der skal økonomisk støtte til. Men vi har ikke mulighed for at yde den til alt og alle. Hvordan klarer vi så det? Vi står i et dilemma. Jeg kunne forestille mig – uden at jeg vil påstå, at dette er de vises sten – at man overlod langt mere af afgørelsen og dermed også af betalingen til de lokale mennesker, der ved, hvad man på stedet har behov for, f.eks. af teatre. I øvrigt tror jeg også, at man her kunne blive enige – og det er ikke et spørgsmål om at grave grøfter, men om af hensyn til sagen at nå længst muligt i retning af enighed – hvis man fandt ud af, at flere penge også i kommunerne bør gå til skaberen, således at han får betalt sit værk. Vi ved, hvor mange smukke byer der findes i dette land og ude over hele verden, hvor man har støttet kunstneren ved at erhverve værket.

Kultur er som bekendt ikke blot kunst – idrætten er en kulturfaktor, foreningslivet er det, og meget andet kunne nævnes – og jeg synes ikke, forespørgerne skal have utak, for måske har de med deres forespørgsel tvunget os til at forsøge at vurdere, på hvilken måde de begrænsede midler, vi har til disposition, kan anvendes bedst, og om der bør foretages nyvurderinger af, hvor midlerne gør rimeligst fyldest.

Måske skal vi også passe på, når vi taler kultur og økonomi, ikke bare, som der er en tilbøjelighed til, at se det hele ud fra de større byers, måske navnlig Københavns synsvinkel. Jeg havde fornøjelsen af i går at høre radioens middagsmagasin. Man fortalte om kulturelle aktiviteter på Hald hovedgård, hvor man med 100.000 kr. om året i offentlig støtte samler 9.000 mennesker, der virkelig får et udbytte af tingene. Det er altså et spørgsmål om prioritering: hvor gør pengene gavn? Jeg tror, at en af årsagerne til, at de gjorde gavn her, var, som lederen, hr. Greve, sagde det: hjælp til selvhjælp er altid godt.

Mette Madsen (V):

Jeg vil gerne takke forespørgerne for debatten; det er altid godt at få en bred kulturdebat.

[Mette Madsen]

Og så vil jeg takke ministeren for redegørelsen; jeg synes, den var meget nyttig for os alle sammen. Den var nyttig, fordi vi har fået et overblik over situationen på det kulturelle område. Den er også nyttig i den løbende, fortsatte debat, og så synes jeg også, der er det gode, at den hindrer den mytedannelse, at det skulle være denne regering – der kun har siddet i godt et halvt år – der er skyld i, at man rundt omkring mange steder må leve med strammere budgetter, end man kunne ønske sig. For det er jo rigtigt, som ministeren siger, at en stor del af problemerne i dag skyldes besparelser gennem mange år, fantasiløse lineære besparelser uden prioritering. De rammer meget tit vilkårligt og meget tit de forkerte steder.

Jeg har på venstres vegne i mangfoldige kulturdebatter i årenes løb efterlyst prioritering, når man skal spare på kulturområdet. Derfor vil jeg takke ministeren for, at vi nu har en minister, der prioriterer og prøver at finde ud af, om der er nogle områder, der simpelt hen ikke kan leve med nedskæringer, men tværtimod skal styrkes. Vi så det på Kunstfondens område, som over to år blev styrket med mere end 50 pct.

Jeg synes også, det er meget vigtigt, at vi fortsætter med at prioritere, og jeg ville også ønske, at man ude i institutionerne i højere grad ville prioritere, end man måske gør mange steder. Jeg er vidende om, at man også på nationalmuseet prioriterer. For så stor en institution er det også vigtigt, at man overvejer, hvordan man skal bruge pengene på de forskellige afdelinger.

Vi har lige fået nationalmuseets årsberetning, og jeg vil bede ministeren om at læse meget omhyggeligt, hvad der står i forordet, for det er virkelig alvorlige ord, der fortæller, hvordan det står til på nationalmuseet.

A propos museer vil jeg efterlyse ministerens løfte om en revision i næste folketingsår, for vi kan ikke komme uden om, at en masse lokale museer nu er i knibe mellem basisåret og det loft, der er lagt over statstilskuddene. Jeg synes, vi skal holde fast i det principielle, når vi snakker museer: det er vigtigt, at vi bevarer det gamle, de ting, der er tilbage fra vores fortid, og at vi får dokumenteret vor egen tid. Så må nybyggeri, også huse til at have tingene i, vente, til vi har bedre råd, end vi har i dag.

Om Det kgl. Teater vil jeg sige, at vi i venstre er meget glade for, at den samlede regering stod fast på, at vi skulle have denne ombygning, for ombygningen skal give rationaliserings- og moderniseringsgevinster, så vi kan få råd til flere kunstneriske aktiviteter.

Når vi taler om nedskæringer, som måske ikke kan undgås på Det kgl. Teater – jeg tror ikke, det sidste ord er sagt i denne sag – vil jeg minde hr. Lasse Budtz om, at fra 1975 til 1980, de 5 år, Henning Rohde sad som chef på Det kgl. Teater, blev dette teaters budget nedskåret med ca. 17 mill. kr. i 1980-penge. Det er grunden til, at man faktisk ikke har haft penge til nyindstillinger og alle de andre ting, som de kunstneriske personaler med god grund kunne efterlyse.

Om Det kgl. Teater skal spare så meget, som ministeren nu har foreslået, vil jeg bede ministeren vente med at beslutte, til vi ser, om vi kommer igennem med den forøgelse af de højeste billetpriser, som man har diskuteret i tilsynsrådet. Det drejer sig dels om en forhøjelse af billetprisen, dels om et loft over tilskuddet til de dyreste billetter. Det er urimeligt, at de, der køber de dyreste billetter, skal have mere i tilskud fra staten end dem, der køber en billig billet. Jeg synes, det er et princip, vi skal have brudt, og jeg vil bede ministeren vente med at tage stilling til nedskæringerne, til vi ser, hvor meget staten får i kassen, når vi får disse billetforhøjelser med.

Disse billetovervejelser må også gælde landsdelsscenerne. Men jeg vil advare imod, at man i spareiveren griber ind i de decentrale principper, der gælder for landsdelsscenerne, for deri kunne ligge spiren til en styring, vi gerne vil undgå. Eventuelt var det en god idé at overveje bloktilskud til landsdelsscenerne. Det ved jeg ikke.

Nu skal vi snart have teaterloven revideret. Jeg vil også i dag spørge ministeren, hvornår den revision kommer, og jeg vil i den forbindelse bede ministeren se velvilligt på de turnerende teatres situation, for de turnerende teatres budgetter og deres aktivitetsmuligheder er blevet udhulet meget af, at omkostningsniveauet i de senere år er blevet så højt. Det går ud over de tyndt befolkede områder, når teatrene ikke i så høj grad kan rejse ud, som de plejer at kunne.

Hvad film angår, vil jeg igen minde hr. Lasse Budtz om, at det var partier uden om

[Mette Madsen]

socialdemokratiet, der foreslog og heldigvis fik socialdemokratiet med til at hæve de af den daværende kulturminister, fru Lise Østergaard, foreslåede 12 mill. kr. til 20 mill. kr. Det gjorde vi fra venstres side, fordi vi syntes, det var vigtigt at bevare mulighederne for, at danske borgere kan se danske film med dansk tale optaget i danske omgivelser.

Der er talt meget om bibliotekerne i dag. Jeg synes nok, som ministeren sagde, at hvis der er sparet 25 mill. kr. af 1,7 mia. kr., er det ikke noget at pibe over. På så kæmpestort et budget må der være nogle steder, der skal spares lidt.

Vi har fået et svar i kulturudvalget på et måske lidt underfundigt spørgsmål. Jeg ved ikke, hvilken farve borgmestrene havde i de kommuner, hvor man ved stikprøver har set at man har sparet. Jeg synes, det er godt at se, at ligegyldig hvilken farve en borgmester har – enten han er fra et af regeringens partier eller valgt på fællesliste eller lokalliste eller er socialdemokrat – så har man bogstavelig talt haft det samme mod på at kigge budgetterne efter og finde de få besparelser, som man nu er nået frem til.

Med hensyn til bibliotekerne vil jeg sige, at vi har – det ved fru Ingerlise Koefoed også – været meget positive over for SFs forslag om forskningsbibliotekerne. Vi er også glade for, at ministeren i den forbindelse har været positiv for at få styrket forskningsbibliotekerne ved oprettelse af et samordnende organ, som kan sikre bedre ressourceudnyttelse og udbygning til gavn for videnskab og forskning.

Jeg vil lige sige én ting, når vi taler om at bedre kunstnernes vilkår: vi skal have hold på fotokopieringen, så forfatterne virkelig får de penge, som skolerne skal give for at benytte bøger til fotokopiering.

En anden ting er, at man kan styrke kunstnernes stilling ved at give dem nogle penge over kulturministeriet, men man kunne måske også hjælpe dem ved at gå over i et andet ministerium, nemlig skatteministeriet, og se, om de dér får den behandling, som man havde forudset, da man lavede skattelovene herinde. Jeg tror, at en masse kunstnere – som tit får penge i klumper – slet ikke er klar over, at de har nøjagtig de samme muligheder for fordeling over flere år som erhvervsfolk. Derfor er vi i venstre ved at udarbejde en henvendelse til skatteministeren,

der går ud på, om han vil gøre ligningsmyndighederne rundt omkring i landet opmærksom på, at mange af disse fordelingsregler og andre gode skatteregler også gælder for kunstnerne.

Jeg er glad for, at fru Ingerlise Koefoed har taget undervisningen af kommende kunstnere med. Det er meget vigtigt, at vi får set på, hvordan vi forbedrer deres muligheder. Jeg tænker ikke på, om vi skal skære ned på arkitektskolen eller ikke, men jeg tænker på, at der er et stigende behov for at få nogle uddannelser til alle dem, der ikke er med på scenen, altså malere, sneedere og skræddere. Vi er efterhånden i høj grad i bekneb for oplæringsmuligheder for dem.

Der er mange andre ministerier, disse ting kan komme ind under – statsministeren sidder her og lytter til debatten i dag – og i en tid, hvor det er svært for unge at finde arbejde, ville jeg tro, at et så interessant arbejde ville tiltrække mange unge. Hvis den tanke kunne gå videre i regeringen, måtte både undervisningsministeren, arbejdsministeren og kulturministeren kunne sætte fart i de ting. Der ligger allerede et glimrende materiale i målsætningsudvalgets betænkning fra Det kgl. Teater, hvor vi meget grundigt behandlede den mangel, der er dér.

Vi har også i venstre fremsat nogle tanker om omstrukturering af hele teaterskolesystemet. Dem kunne vi måske vende tilbage til, når vi skal drøfte teaterloven. Jeg ved, at de er med i det kommissorium, der lægger op til teaterlovsrevisionen.

Fru Ingerlise Koefoed siger: hvordan sikrer man bredde, kvalitet, alsidighed og aktualitet? Det er ikke i ret mange tilfælde ministeren, der kan skride ind og gøre noget ved de ting; det er de udvalg, som vi ved lovgivning har gjort suveræne, og som skal være suveræne, for det skal ikke være politikerne, der tager de beslutninger. Det er også noget, som påhviler de kommuner og amter, som vi ved decentralisering har lagt disse beslutninger ud til.

(Kort bemærkning).

Ingerlise Koefoed (SF):

Det er blevet sagt flere gange i dag, også nu af fru Mette Madsen, at det ikke er denne regering, der har fundet på at spare på kul-

[Ingerlise Koefoed]

turudgifterne, men at det startede med socialdemokraternes nedskæringspolitik.

Det er da rigtigt. Men jeg vil godt spørge: når vi nu var nogle partier, det radikale venstre, VS og SF, som gerne, også i socialdemokratiets regeringstid, ville have begrænset de besparelser – vi har stillet ændringsforslag til finansloven, som gik ud på at få flere penge til de forskellige områder – hvor var så de partier henne, som i dag er så forargede over, at socialdemokraterne skar så meget ned? Hvis de partier havde været med dengang generelt – jeg ved godt, man var med ved filmloven og sådan noget – og havde støttet vores forslag, så havde det udgangspunkt, som kulturministeren nu har for besparelser, været betydelig bedre, end det er i dag. Nu har man et dårligt udgangspunkt, og nu sparer man videre, og dermed bliver besparelserne endnu mere fatale, end de ellers ville have været.

Marianne Bentsen-Pedersen (SF):

Det er et stort emne, vi har med at gøre, og jeg skal prøve at belyse nogle af de områder, som fru Ingerlise Koefoed ikke kunne nå i sit første indlæg.

Filmloven har selvfølgelig betydet, at vi har fået en bedre støtte til dansk film, men det er ikke sikkert, at den struktur, der er lagt, er den bedste måde at støtte dansk film på. Hovedformålet var at holde dansk film i live, for det var på høje tid. Det lykkedes også at komme igennem med øgede bevillinger, og det var vi meget glade for. Men der er stadig væk nogle uafsluttede kapitler i filmloven, og vi ser nu, hvordan ansættelse af konsulenter i statens filmcentral har givet anledning til strid. Kulturministeren har ønsket politiske ansættelser, hvilket bestyrelsen har modsat sig, og det er en situation, vi ikke havde drømt om og derfor heller ikke har taget højde for i loven. Men den diskussion tager vi jo op igen under det sidste punkt på dagsordenen.

Arkitektskolerne har gennem mange år været udsat for nedskæringer og er nok blandt de uddannelsesinstitutioner, der har de ringeste vilkår. Der har også været adgangsbegrænsning, og nu siger kulturministeren, at det er da ligetil, for der er alt for mange arkitekter. Men problemet er vel, hvis man vender det lidt rundt, at der ikke bliver

uddannet ret mange flere end dem, der kommer i arbejde.

Problemet er, at man tager den ene uddannelsesinstitution efter den anden og siger: der er arbejdsløse inden for jeres område, altså skal vi ikke uddanne flere. Og vi ender altså med, at der ikke bliver uddannelse til ret mange unge. Jeg vil spørge ministeren, når det nu gælder arbejdsløsheden, om der ikke skal være merindskrivninger på arkitektskolen, som der skal på alle andre uddannelsesinstitutioner, for så holder argumentet med arbejdsløsheden jo ikke.

Jeg mener, det er lidt katastrofalt, for vi har jo ry for i Danmark at være dygtige på områder som arkitektur og design, og det kan det selvfølgelig være svært at vedligeholde, hvis man ikke vedligeholder uddannelsen. Forskningen på arkitektskolerne har også trange kår. Jeg synes, det kan virke lidt underligt, at man skærer ned på sådan et område, hvor der er gode eksportmuligheder, når man i øvrigt taler meget om eksport. Hvis regeringen, som vi har hørt, er så sikker på, at byggeriet nu kommer i gang herhjemme, kan jeg heller ikke forstå, at man ikke mener, der også vil være et øget behov for arkitekter.

SF har tidligere forsøgt at få afsat flere penge på finansloven til arkitektskolerne, men har altså ikke kunnet komme igennem med det. De besparelser, der er i år, vil vi naturligvis også stemme imod.

Jeg sagde i forbindelse med filmloven, at vi var meget tilfredse med, at det lykkedes at få flere penge til dansk film. Det er selvfølgelig ikke blevet mindre vigtigt efter det store opsving på videomarkedet, som vi har set. De fleste film, der produceres til video, er kommercialiserede film, ofte med meget voldsomt indhold, og derfor er det meget vigtigt, at vi ikke forbyder disse film, men at vi giver gode muligheder for, at man kan se andre film gennem dette medium.

Derfor har SF foreslået, at der afsættes penge til en videofond, og ved førstebehandling viste der sig også et flertal for en sådan idé. Der var dog tvivl om, hvorvidt det skulle være i forbindelse med en ny lov, eller om vi skulle lave den eksisterende filmlov om, sådan at den i højere grad tog højde for den videosituation, vi har.

Om idrætten vil jeg ikke sige ret meget, for vi skal om ikke så længe have en idræts-

[Marianne Bentsen-Pedersen]

debat herinde. Men for at idrætten ikke skal være glemt, vil jeg sige et par ord.

Vi mener stadig væk, det er vigtigt, at man stimulerer den islæt af leg, der ligger i idrætten, og at penge fordeles, sådan at de kommer den brede idræt til nytte. Det betyder selvfølgelig ikke, at der ikke skal være penge til de dygtige, men vi mener, at de – i højere grad i hvert fald – har mulighed for at skaffe penge gennem entréindtægter.

Om medierne vil jeg sige, at det er og måske især bliver et meget broget område. Danmarks Radio, har vi set, har for ministeren – en centrum-demokratisk minister – været for fristende et område til, at ministeren kunne holde fingrene væk. Et af særkenderne ved Danmarks Radio er imidlertid, at det er en institution, som ikke er bundet af statsmagten, og det er et princip, jeg synes vi skal gøre meget for at håndhæve. Tænk på, hvis Danmarks Radio skulle lave udsendelser, der på bedst mulig måde kunne tilgodese statsmagten, og hvis DR skulle være afhængig af, hvordan denne statsmagt stillede sig til, hvad der skete i Danmarks Radio. Det ville være meget uheldigt.

Første gang ministeren blandede sig, angik det ansættelsesstoppet. For det første er det som sagt slet ikke ministerens område at blande sig i personalepolitikken i Danmarks Radio, og for det andet er Danmarks Radio en af de få institutioner, der har skåret personaleantallet voldsomt ned i de forudgående år, så på alle måder var den indblanding altså forkert.

Anden gang ministeren blandede sig – godt hjulpet af statsministeren – skete det på licensområdet. Her skulle Danmarks Radio rette sig ind efter den inflation, regeringen sigter efter. Det er selvfølgelig rigtigt, at licensen skal godkendes af folketingets finansudvalg – altså ikke engang af ministeren – men det må ikke blive et redskab til styring. Danmarks Radio har monopol, og derfor er det klart, at man skal have en godkendende instans, men det mener jeg uelukkende skal være for at tilse, at stigningerne ikke pludselig bliver alt for skyhøje. Det var ikke det, der var tale om. Der var tale om, at man søgte at få 6½ pct.s stigning.

Et eventuelt TV 2 mener jeg ikke vi skal have en større debat om nu, for den debat regner jeg også med vi får senere. Det samme gælder for kablernes vedkommende.

Til sidst vil jeg nævne pressestøtten, vel vidende at den ikke falder ind under kulturministerens regie. Nu har vi statsministeren til stede, så det gør måske ikke så meget.

Jeg mener, det er vigtigt for den frie debat, at pressestøtten bliver ret omfattende. Jeg tror, det er vigtigt, at der ikke bare bliver tale om planlægningsstøtte og startstøtte, men at vi også får en driftsstøtte. Vi ser, hvordan blade, der har været i gang gennem endog mange år, må lukke eller står over for at måtte lukke eller over for meget store økonomiske vanskeligheder. Disse blade repræsenterer ofte meninger, der ikke præsenteres gennem de store dagblade, og derfor er det meget vigtigt for debatten og for demokratiet, at disse blade får støtte, så alle kan komme til orde. Men ligesom det er vigtigt, at Danmarks Radio ikke statsstyres, er det selvfølgelig også vigtigt, at en eventuel pressestøtte ikke fører til krav fra staten, men gives efter objektive kriterier.

Det er givet, at kultur koster penge, og at mange af de ting, jeg har nævnt, også vil koste penge, men jeg mener også, at det er meget vigtigt, at vi ikke bruger penge ud fra en brugs- og nytteværdi, og jeg mener, at især i krisetider er det meget vigtigt, at der bliver udfoldelsesmuligheder for alle.

(Kort bemærkning).

Flemming Jensen (KF):

I en kort bemærkning undrede fru Ingerlise Køfoed sig over, at vi ikke var forargede over socialdemokratiets besparelser. Jeg må sige, at det, vi måske er forargede over – og som kan virke kunstigt – er socialdemokratiets angreb på de nuværende besparelser, der jo viderefører en linje fra tidligere besparelser – om end med andre tal, når jeg ser bort fra det, der var i svøb, og som altså ikke kan komme ud af svøbet – og som lyder, som om det, vi nu var begyndt på, var at føre landet ud i en eller anden kulturel afgrund. Vi viderefører i virkeligheden en linje med noget større tal, fordi situationen er vanskeligere, end den var på daværende tidspunkt.

(Kort bemærkning).

Ingerlise Køfoed (SF):

Som jeg sagde før, har jeg også været sur, forarget, over de socialdemokratiske bespa-

[Ingerlise Koefoed]

relser, men jeg synes da, der skal være glæde i himlen over en synder, der omvender sig, eller hvad det nu hedder, og den dagsorden, som vi fire partier har kunnet fremsætte i dag, viser dog, at socialdemokratiet nu også synes, at det kan være nok med besparelser. Det er jeg meget glad for. Jeg synes, at man skal lade de gamle stridsøkser være gravet ned, indtil man får brug for dem næste gang – det kan selvfølgelig godt være om en halv times tid, det tør jeg ikke love. Foreløbig synes jeg, det er glædeligt, at socialdemokratiet sammen med os andre har kunnet lave den dagsorden, som kommer til afstemning her i dag.

Poulsgaard (FP):

Drømmer jeg, eller er jeg vågen? Det var det spørgsmål, man kunne stille sig selv, da man havde hørt hr. Lasse Budtz. Det måtte være en drøm, for det var jo rædslernes rædsler, der rullede frem, hvor forfærdeligt, hvor elendigt det stod til på kulturens område, og hvor drastiske nedskæringer der ville finde sted. Da jeg så kneb mig selv i armen, opdagede jeg altså, at jeg var vågen.

Det tror jeg også hr. Lasse Budtz er. Dog tvivler jeg somme tider på, om ikke han færdes i en drømmeverden. Jeg står her med en pressemeddelelse, socialforskningsinstituttet har sendt ud i april 1983. De har undersøgt de sociale udgifter i perioden fra 1970 til 1980, i en 10 års periode, hvor socialdemokratiet sad på flæsket hele tiden. Der var lige en parentes, hvor der var venstreministre med, men ellers sad socialdemokratiet på flæsket. Og hvad sker der i den 10 års periode? Der sker det, at de sociale udgifter stiger fra 23 mia kr. til 104 mia kr.

Dér, hr. Lasse Budtz, er en del af forklaringen på, at vi skal til at skære ned, vi skal til at rebe sejlene. Det er socialdemokratiet, der først og fremmest har ansvaret for, at dette land befinder sig i suppedasen, og så skal man fra en socialdemokratisk ordfører høre sådan en gang volapyk, som det var. Der er ikke et eneste fornuftigt menneske, der kan tage det alvorligt. Men hvor ville jeg ønske, at fjernsynet ville udsende det, at fjernsynet ville sende hele den tale i sin fulde ordlyd, for så er der ikke ét fornuftigt menneske, der kan give socialdemokratiet ret.

Man snakker fra socialdemokratiets side om de fattige, og jeg ved ikke hvad. Hvor er de fattige i Danmark? Gud ske lov har vi ingen af dem. Men hvorfor skal man bruge den slags ord som fattig? Det er misbrug af ord.

Hr. Lasse Budtz snakker også meget om de velbærgede. Nå, ja, det må jo være hr. Lasse Budtz' venner i radio og fjernsyn og i whiskybæltet her nord for København. Det må være disse velbærgede, hr. Lasse Budtz tænker på. Men hvem har skabt disse velbærgede? Er det den nuværende regering, der har ansvaret for det? Nej, det er socialdemokratiet, der, da de sad med magten, fik tilranet organisationerne og specielt de højt-lønnede organisationer en alt for stor del af samfundskagen, så der blev en restgruppe tilbage. Derfor kunne jeg ikke forstå, at jeg ikke drømte, men at det virkelig var i vågen tilstand, jeg hørte den tale, der blev holdt af hr. Lasse Budtz.

Men sådan er der så meget, man ikke kan forstå.

Ja, jeg ved ikke, om man skal tage forespørgselsdebatten alvorligt. Ja, vi kan da godt bruge lidt beskæftigelsesterapi her en tirsdag eftermiddag. Det er da helt i orden. Men stort andet er den vel heller ikke til. For hvad er det, fru Ingerlise Koefoed vil? Ja, hun vil nok ikke rigtig gøre sig til dommer, sagde hun da, fru. Ja, jeg noterede ordret: jeg skal ikke være dommer, siger fru Ingerlise Koefoed. Det, hun ikke skal være dommer over, det er det video, som folk ser, men det er så forfærdeligt, at folk ser video, og det er dette fattige, fattige land, hvor folk er så fattige, at de ikke har salt til et æg, men trods alt har de altså råd til at købe video på stribe, og de har råd til at leje bånd, men hvad er det så, de vil se, disse fattige, forpjuskede mennesker? Ja, de vil se noget underholdning, de vil se Dallas, og de vil se andre ting, og det må de ikke for fru Ingerlise Koefoed, men hun skal så sandelig ikke være dommer da, men hun skulle da nok få retledet de mennesker dér, så de kom til at dyrke det, fru Ingerlise Koefoed mener er kultur.

Ja, fru. Koefoed kan ryste på hovedet, men jeg hørte også fru. Koefoed i går aftes i radioen efter Radioavisen, og dér sagde fru Ingerlise Koefoed det samme, og efter Radioavisen i går aftes tilføjede fru Ingerlise Koefoed, at hun troede såmænd heller ikke, at vi havde haft

[Poulsgaard]

BZere, hvis vi havde haft nogle flere kulturtilbud. Ja, det er meget, man kan få sig selv til at sige. Men hvis de talentløse kunstnere, vi har i Danmark, virkelig kunne have fået disse BZere til at undlade det dér, ja, så begynder jeg også at tro på en hel masse andre ting. Jeg kan ikke forstå, at voksne folk kan få sig til at sige sådan noget.

Men døden skal have en årsag, og SF skal markere sig, det ved vi, og vi ved godt, at de lover smør på begge sider af brødet. Det har jeg sagt før, men det er lidt fantastisk, at socialdemokratiet hopper på den dagsorden, der er stillet. At de radikale hopper på den, kan sådan set ikke undre, for de har nogle gallup, de skal tage hensyn til.

Jeg vil også sige lidt om de kulturtilbud, der er. Man kan læse, at – var det 18, eller var det 20 Dallasudsendelser, vi kunne have fået for det samme som »En by i provinsen«? Hvem er det så, man tror man gavner i dette land, når vi ved fra seerundersøgelser, hvor mange millioner i Danmark der ville se Dallas? Vi ved altså også, hvor mange får der vil se »En by i provinsen«, men vi skal på liv og død belemres med al det dér talentløse makværk, der hele tiden fra den statsdirigerede kunst stilles til skue.

Det er mig ufatteligt – det har jeg sagt til kulturministeren før, og jeg vil gerne gentage det – at vi ikke snart får brudt det radiomonopol eller i hvert fald får et lovforslag, sådan at vi kan få brudt Danmarks Radios monopol. Det er først i det øjeblik, Danmarks Radios monopol er brudt, at der er en chance for, at vi kan begynde at bevæge os fra dette her børnehaveniveau i den kulturdebat, vi har i Danmark, først når de kan få noget konkurrence.

Teatersituationen og en masse andre ting har været nævnt her, og jeg har ladet mig fortælle – jeg har ikke undersøgt det – når nu man stiller dette rædselskabinet op og udmaler, hvor elendigt det står til, at vi har flere egnsteatre i Danmark, end man har i Tyskland, hvor der er 10–15 gange flere mennesker. Hvem er det, man sammenligner sig med, når man holder disse rædsler op?

Det er stadig væk ufatteligt. Det eneste, der giver et lyspunkt i al denne trøstesløshed, er det svar, vi har fået fra kulturministeren i kulturudvalget på bilag nr. 167, hvor vi kan se, at man regner med øgede indtægter, hvad angår museer og Det kgl. Teater og Dan-

marks hus i Paris. Man kan da trods alt glæde sig over, at man også er begyndt at tage fat på den del af kulturlivet, så at de, der bruger kulturen, skal til at betale en lille smule for det. Det kan jeg hilse med tilfredshed.

Jeg tror ikke, at jeg røber nogen som helst hemmelighed ved at sige, at vi ikke under nogen omstændigheder kan stemme for det fremsatte dagsordensforslag.

(Kort bemærkning).

Ingerlise Koefoed (SF):

Her er jo ikke tale om, at fru, som herren sagde, vil forbyde folk at se video. Der er tale om, at fru, at jeg, at vi i SF synes, at det er politikernes opgave at skabe og udbyde og bevare et alternativ til det, der laves kommercielt. Jeg ved ikke, om hr. Poulsgaard synes, at video er alle tiders; det må stå for hr. Poulsgaards egen regning, jeg skal ikke forbyde hr. Poulsgaard at se video – god fornøjelse, hvis det er det, jeg har set noget af – men jeg vil have lov til at sige, at vi må sikre, at der også er andre ting at se, og derfor har vi fremsat forslag om en videofond. Derfor fremsætter vi meget tit forslag for at bevare nogle alternativer, skabt af de kunstnere, som hr. Poulsgaard altid taler så overlegent om heroppefra, eller skabt af mennesker selv.

Første næstformand (Knud Østergaard):

Jeg henstiller, at vi går tilbage til den normale tiltaleform.

(Kort bemærkning).

Mette Madsen (V):

Hr. Poulsgaard brugte udtrykket »de talentløse kunstnere, vi har i Danmark«. Jeg vil gerne spørge hr. Poulsgaard: var det en lille skrubbudse, der smuttede i kampens hede, eller vil hr. Poulsgaard fastholde, at alle kunstnere i Danmark er talentløse?

(Kort bemærkning).

Poulsgaard (FP):

Selvfølger skal fru Ingerlise Koefoed have lov til at sige lige præcis, hvad hun vil. Det kunne jeg ikke drømme om at nægte hverken fru Ingerlise Koefoed eller SF. Når jeg begynder at blande mig, er det, fordi SF

[Poulsgaard]

kommer og siger, at vi lige skal støtte den og den. Så begynder fru Ingerlise Koefoed at beskære min ret og min frihed, for så skal jeg aflevere mine skattekroner.

Fru Ingerlise Koefoed kan ikke nægte, at hun i radioen i går gik meget hårdt i rette med video og var utilfreds med, at dygtige forretningsfolk kan lave noget, som forbrugerne vil have. Det gør de hundrede gange bedre, end de såkaldte kunstnere gør, og når de ikke kan konkurrere med dem, ja, så skal man altså bruge nogle flere skatteyderkroner til at udkonkurrere disse forretningsfolk. Det var det, jeg vendte mig imod, og det har ingenting at gøre med, om man kan lide video eller ej.

Fru Mette Madsen spørger, om jeg mener, at alle kunstnere er talentløse. Nej, selvfølgelig gør jeg da ikke det. De, der har lavet filmene om »Olsen Banden« og en masse andre kunstnere i dette land kan virkelig leve af den kunst og den kultur, de frembringer, men vi har så sandelig også mange, der kun eksisterer, fordi de har snablen langt nede i statskassen. Nu er der debat i Randers om den såkaldte kunstner deroppe, der laver en pølse og sætter den på højkant, og hvad det er for noget. Han er blevet fornærmet, og nu skal Randers ikke have den pølse. Nej, sig endelig tak til, og lad så for eftertiden være med at få sådan nogle folk til at lave sådan et makværk.

Vi har alt for mange, der render rundt og kalder sig kunstnere, men vi har desværre alt for få, der er kunstnere. Jeg tror stadig væk, at vi har en talentmasse, men talentmassen i Danmark har ikke en chance, for man skal jo være venstreorienteret med fodformede sko og de rigtige meninger, ellers kan man ikke komme ind ved fjernsyn og radio, og det er dér, de skal ind, hvis de skal have en chance i Danmark.

(Kort bemærkning).

Ingerlise Koefoed (SF):

Ja, det er ikke så nemt at citere sig selv efter hukommelsen, men jeg skal prøve. Det, jeg sagde i går i radioen, var vist, at videoen var over os, noget i den retning, at den kommercielle video var kommet meget, meget hurtigt, at den tog bevidstheden i besiddelse hos mange voksne og børn, og at man som politiker så kunne vælge – hvad hr. Pouls-

gaard sandsynligvis vil gøre, men med nogle andre ord end mine – at læne sig tilbage i stolen og sige: det er jo bare ærgerligt. Hr. Poulsgaard ville nok sige: det er jo bare herligt.

Jeg mener ikke, at man kan læne sig tilbage i stolen og sige: det er jo bare ærgerligt. Jeg mener, at man som bevidst kulturpolitiker må sige: vel, vi er kommet bagefter, men det er endnu ikke for sent. Det er vores opgave at skabe en alternativ produktion og distribution af video. Det har jeg sagt mange gange, og det har vi fremsat et forslag om. Jeg står altså fast på, at bevidste kulturpolitikere må se på, hvad der er sket, og tage deres bestik af det og komme med nogle gode forslag til at opveje noget af det andet. Vi kan skændes til vore dages ende om, hvorvidt man skal det eller ej, men det er i hvert fald mit forslag, og jeg har støtte af en del vælgere i det synspunkt.

(Kort bemærkning).

Mette Madsen (V):

Nu har jeg jo ikke tid til at gå ned og stå op i gamle referater fra filminstituttet, men så vidt jeg husker, blev den første »Olsen Bande«-film støttet af filminstituttet.

Grethe Lyngs (CD):

Jeg skal ikke forlænge debatten ret meget. Jeg vil gerne sige, at selvfølgelig er CD meget ked af de besparelser, som i de kommende år skal gennemføres som en nødvendig konsekvens af regeringens økonomiske saneringspolitik. Især på områder som forsvar og kultur er det med beklagelse, at vi må gå med til det, det er klart. Vi har med stor forståelse læst ministerens svar på spørgsmål 49 i kulturudvalget, hvoraf det meget klart fremgår, at ministeren har fundet en afbalanceret form. Det fremgår, at en stor del af besparelsen opnås ved en ikke uvæsentlig indtægtsforøgelse.

Vi vil med disse ord tilsige ministeren vor støtte.

Bernhard Baunsgaard (RV):

Forespørgslen drejer sig jo om økonomi og kultur. Jeg tror, at det er en meget rimelig måde at betragte det på, for megen kulturpolitik, ikke alene her i folketinget, men også i de kommunale råd, kan man vist karakterise-

[Bernhard Baunsgaard]

re med ordene: kulturen, det billige skidt. Jeg skal her trække nogle eksempler frem, hvor jeg mener at man virkelig har den indstilling, at kultur kan fås til udsalgspris.

Hr. Lasse Budtz har jo selv nævnt eksempler på, at den socialdemokratiske regering planlagde, at man på dette område skulle skære ned. Jeg har nævnt, at i de sidste 10 år er det lykkedes socialdemokratiet at få nedskåret kulturbevillingerne fra 1¼ pct. til 0,8 pct. i den sidste socialdemokratiske finanslov, den, der var gældende i 1982.

Skal jeg anføre et eksempel fra de kommunale råd, kunne det igen være rimeligt at tage noget meget aktuelt. Jeg kan pege på de besparelser, som den socialdemokratiske leder af landets største og rigeste amt har indledt. Det er borgmester Per Kaalund i Københavns amt, der har meddelt, at Københavns amt vil spare på teaterområdet, sætte sine bevillinger til Det rejsende Teater ned. Vi ser, at dette ønske om at skære ned på teaterområdet breder sig som en steppebrand, hvad der vel ikke er noget at sige til, når landets rigeste amt angiver, hvad det er, man ønsker der skal ske.

Nu har jeg taget 2 socialdemokratiske eksempler. Lad mig for ikke at blive misforstået understrege, at socialdemokratiet bestemt ikke er det værste. Socialdemokratiets ordfører har selv peget på, at der kan hentes adskillige eksempler frem fra de nuværende regeringspartier, og der er vist også grund til at understrege, at fremskridtspartiet på dette område står helt suverænt, både når det gælder angreb på kulturen, og når det gælder økonomien og på anden vis. Det er en klar lederposition, fremskridtspartiet har her.

Jeg vil gerne gå videre og sige noget om dette med at stille økonomi og kultur sammen, som det jo er gjort her i debatten om forespørgslen. Når der er spurgt, hvad ministeren agter at gøre under de bebudede nedskæringer, så havde det egentlig været nemt for ministeren at svare: jeg kan ikke finde flertal for de besparelser, jeg gerne ville gennemføre på regeringens vegne. Det havde jo været det korrekte.

Jeg nævnte før, at den sidste socialdemokratiske finanslov, den for 1982, var endt med at have kulturudgifter, der svarede til 0,8 pct. Skal man være meget korrekt, må man sige, at de udgjorde 0,81 pct. af statens udgifter. Det drejede sig om 1.360 mill. kr.

Hvad er der sket under de voldsomme nedskæringer under denne regering? Jeg understreger igen, at det ikke er med regeringens gode vilje, det er et flertal, et pres, som måtte køres igennem uden støtte fra socialdemokratiet, men det lykkedes. Ja, på den første finanslov i den sidste halve snes år, hvor der ikke står en socialdemokratisk regering bag, er udgifterne steget til 1.610 mill. kr. Andelen af statens udgifter er ikke som i 1982 0,81 pct., men 0,87 pct. Det synes jeg også er nødvendigt at trække frem her, når man vil fremhæve de enorme besparelser og de ødelæggelser, der er sket.

Jeg vil gerne igen understrege de oplysninger, der er kommet frem, nemlig at det, der er sket på biblioteksområdet, er mere, end vi ønskede fra radikal side der skulle være sket. Den megen tale om, at der skulle være sparet 65 mill. kr. af 1,8 mia kr., hører ingen steder hjemme, for det væsentligste, ca. ⅔, er sparede udgifter, fordi man har nedsat stignings-takten for lønningerne.

Når jeg har sagt dette, kunne jeg også godt lide at spørge endnu en gang: er der nogen særlig mening i at drøfte kultur og økonomi? Har de egentlig noget med hinanden at gøre? Ja, de har noget med hinanden at gøre. Kulturen kan, sagde jeg før, ikke fås til udsalgspris. Kultur er ikke noget billigt skidt. Kultur af kvalitet fås kun, når man er parat til at ofre penge på det.

Så kunne man naturligvis stille sig det spørgsmål: er det det rigtige sted at bruge penge i en økonomisk svær tid? Fru Marianne Bentsen-Pedersen, der talte for SF, sagde, at man ikke skulle stille spørgsmålet, om man får nytte af sine penge. Jeg synes, der er god grund til at stille det spørgsmål: får vi nytte af vore penge på kulturområdet? Jeg synes, man skal gøre sig dette klart. Mit svar er ja. Jeg tror ikke, at penge kan anvendes på en bedre måde end netop på kultur. De kan ikke anvendes på en bedre måde netop i en økonomisk svær tid. Der er vel ingen i denne sal eller udenfor, der for alvor vil hævde, at vi ikke trænger til at tænke nyt, at den væsentligste grund til, at vi skal finde os i, at der er 300.000 arbejdsløse, er, at vore holdninger til dette spørgsmål ikke har været i orden.

Hvad er vores chance for at komme ud af de forkerte holdninger, vi har, de forkerte prioriteringer, vi har i samfundslivet, hvor vi

[Bernhard Baunsgaard]

tillader, at 300.000 går uden arbejde og dermed i meget høj grad mister deres livsindhold, og tillader, at så mange af vore unge ikke engang får lov til at lære noget, der kan give dem en tilværelse, som giver dem mening? Vores eneste chance for at komme væk fra dette er, at vi lærer at se på en ny måde på tingene. Og hvad er så det, der kan hjælpe os til at finde nye holdninger? Er det ikke kulturen?

Derfor synes jeg, der er god grund til, at man ofrer penge på kultur, prøver, om vi dog ikke kan nå til en bedre samfundsholdning, til at indrette vort samfund på en bedre måde, så det bliver et rarere sted at være for os alle sammen. Jeg vil gerne understrege, at den anvisning, vi hidtil har fulgt, bare at bruge penge og bagefter se, hvor vi kan få dem fra, er ingen løsning. Verden over bliver denne løsning kasseret som ubrugelig. Den har som regel medført stor skade for de lande, hvor man pludselig giver sig til at bruge den. Der er vel ingen, der for alvor vil hævde, at lige netop at føre den modsatte politik skulle være det rigtige.

Vi er nødt til at prøve at tænke nyt, skaffe os nye holdninger. Det er derfor, penge ikke kan bruges bedre end netop til kulturen. Det er derfor, jeg håber på et flertal. Jeg appellerer stærkt til socialdemokratiet om, at man opgiver de planer, man havde, og er med til at tvinge regeringen til at bruge flere penge på kulturområdet bare i de nærmeste år.

Wilhelm (VS):

Den forespørgsel, SF her har stillet, lægger ikke op til debat om kulturpolitikken i bred almindelighed, men meget konkret om nedskæringerne. Jeg tror såmænd ikke engang, vi er i stand til at omtale nedskæringerne detaljeret med de tidsrammer, der er her. Det har vi jo gjort løbende i kulturudvalget, både de skete nedskæringer og de bebudede. Formålet med forespørgslen mener jeg også er klart nok: at få manifesteret, at der i folketinget er et flertal mod en fortsættelse af disse nedskæringer. Det er det, der kommer til udtryk i den dagsorden, der er foreslået på vegne af de 4 partier.

Selv om man skulle ønske en almindelig kulturpolitisk debat, så mener jeg i øvrigt, at det er praktisk umuligt. Det er som bekendt en fuldstændig håbløs tid i folketinget, hvor

det hele koger og kokser. For vores eget vedkommende kan jeg i hvert fald sige, at det ikke skyldes mangel på interesse, når jeg sandsynligvis ikke kan være til stede, hverken når ordføreren for forespørgerne får ordet igen, eller når ministeren svarer. Det er simpelt hen, fordi der jo foregår masser af ting og sager. I retsudvalget har vi f.eks. udvisningssagerne og isolationsvaretægtsfængslingerne og andre ting om lidt. Jeg synes også, det har præget debatten her i dag, at alle ordførere har problemer med at få tid til at forberede tingene ordentligt.

Jeg skal derfor på VS' vegne kun deltage meget kort og sige, at VS er imod de bebudede besparelser. Vi så tværtimod meget gerne større bevillinger til kulturområdet som helhed. De allerede gennemførte nedskæringer har ramt meget, meget hårdt inden for kulturområdet. Der er sket store ødelæggelser på arkitektskole, teaterskole, biblioteksskole, egnsteaterområdet osv. Man kunne blive ved; der er slet ikke mulighed for at gå i detaljer med dette.

Selvfølger ville der kunne spares uden større skade også på kulturområdet, efter vores mening i hvert fald. Selvfølgelig ville man med en betydelig grad af omprioritering kunne spare. Men vi er ikke tilhængere af det; vi havde hellere set, at man, hvis det var vilje til omprioritering, beholdt beløbene og anvendte dem anderledes. Vi mener nu nok, at der kunne skæres nogle steder, uden at det fik så katastrofale følger, som det hidtil har haft og fremover vil få, hvis man fortsætter denne politik.

Hvad viser erfaringerne? De viser for det første, at besparelserne på kulturområdet går ud over lige præcis de ting, som skulle sikre alsidigheden. Det eksperimenterende og det debatskabende, det, som er en lille smule kontroversielt og derfor banebrydende, det, som er aktiviserende, det, som indeholder kulturel selvvirksomhed i værksteder, i aktivitetshuse osv., osv., det er hver gang fortrinsvis dér, man skærer ned. I betragtning af, at det er en meget lille del af det i forvejen meget lille kulturelle budget, der går til disse mere interessante områder, får forkærlighed for at spare på disse områder meget let temmelig katastrofale følger.

For det andet viser erfaringerne, at de statslige besparelser, man gennemfører på dette område, er tilbøjelige til at blive man-

[Wilhelm]

gedoblede undervejs ud til selve sparestederne, jævnfør f.eks. biblioteksbesparelserne, som flere har været inde på. Der var aftalen mellem de partier, der støttede den del af bloktilskudsforringelserne, en besparelse på 8 mill. kr., men vi har set, at der rent faktisk i 1983 er skåret 62 mill. kr. på bibliotekernes budgetter. Det er da rigtigt, at en del af det skyldes ændrede lønudviklingsforventninger, men det ændrer intet ved, at besparelserne på dette område faktisk er blevet 4 pct. Det er nok så meget som på de fleste andre områder, og det viser, hvor kommunerne enten med forkærlighed sætter ind eller føler sig tvunget til at sætte ind, når de bliver pålagt de ting, man herindefra har pålagt dem.

Hr. Bernhard Baunsgaard har ved flere lejligheder været inde på nogle gætterier om, hvordan biblioteksbesparelserne fortrinsvis er sket. Hr. Bernhard Baunsgaard har været inde på nogle gange, at han godt kunne have en mistanke om, at det især var de socialdemokratisk styrede kommuner, der har skåret ned her. Nu har vi fået et meget udførligt bilag – det takker jeg i øvrigt for – der viser, hvilke kommuner der har skåret hvor meget, og på hvilke konti på biblioteksområdet der er skåret. Selv om jeg ikke synes, at det fritager socialdemokratiet for nogen som helst bebrejdelser for deres kulturpolitik, skal ret nu være ret.

I øvrigt synes jeg, at billedet er meget betegnende for forskellen mellem borgerlig og socialdemokratisk kulturpolitik. Det viser sig både i hovedstadsområdet og i provinsen, at hvor de borgerligt styrede kommuner har sparet 4,0 pct. på biblioteksbudgettet, har de socialdemokratisk styrede kommuner sparet 3,8 pct. Det er i en nøddeskal forskellen mellem borgerlig og socialdemokratisk krisepolitik. Det viser sig også, nu vi er ved det, at begge typer af kommuner, eller skal vi sige alle 4: hovedstad og provins, borgerligt og socialdemokratisk styrede, fortrinsvis har skåret på lønkontoen. De har stort set skåret procentvis dobbelt så meget på lønkontoen som på de øvrige konti.

Men, som hr. Bernhard Baunsgaard også var inde på, hvis det nu viser sig, at socialdemokratiet mener, at nu er bunden nået, så skal de i hvert fald ikke have nogen bebrejdelser for den erkendelse. Jeg synes, at det vil være godt, hvis socialdemokratiet er kommet

til den erkendelse, at nu er bunden nået med hensyn til de kulturelle bevillinger.

Sådan som jeg forstår vores fælles dagsorden – sådanne ting kan jo altid udlægges lidt forskelligt, og den kan udlægges forskelligt – vil jeg gerne slutte med at sige, hvad vi lægger i denne dagorden.

Vi lægger for det første megen vægt på, at der står som så at sige programoverskriften i denne kulturpolitiske dagsorden, at det flertal, der står bag den, opfordrer til, at der sikres en frisindet kulturpolitik. Altså ikke noget af det, vi har set før, at så kommer man ad bagdøren og trækker bevillingerne til Solvognen eller til en Jesusfilm væk og den slags. Dernæst, at dette flertal er imod den nuværende regerings bebudede besparelser for det kulturelle område. For det tredje, at det ikke engang er nok, at man undlader disse besparelser, at der skal gives plads for nyskabende initiativer. Det udlægger vi som vilje til også at yde flere penge med henblik på det, der står her: nyskabende initiativer. For det fjerde og sikkert ikke mindst vigtige, at man erkender sammenhængen med amterne og kommunerne, så man direkte i dagsordenen siger, at i samarbejde med amter og kommuner skal regeringen sørge for i det mindste at bevare de kulturtilbud og – understreget – især den kulturelle selvvirksomhed, som hidtil har været mulig.

Jeg ser det som en erkendelse af, at det ikke var godt, hvad der skete med biblioteksnedskæringerne. Det var ikke godt, at man ikke havde fået check på det her med kronefor-krone-anvisningerne på besparelser. Det var ikke godt, at en aftale om 8 mill. kr. herinde ude i det virkelige liv, på sparestederne, blev til 62 mill. kr. Jeg ser det faktisk som en tilkendegivelse af, at den slags fadæser vil de 4 partier, der står bag dagsordenen, ikke længere medvirke til. De vil sikre sig, at det at undgå nedskæringer på kulturområdet kommer til at gælde landet som helhed, altså inklusive det, som amterne og kommunerne er ansvarlige for. De vil derfor også sikre, at de ikke på anden måde bliver tvunget til at skære på disse områder, som det skete ved det, der foregik via bloktilskudsvedtagelserne.

(Kort bemærkning).

Bernhard Baunsgaard (RV):

[Bernhard Baunsgaard]

Først den korte bemærkning, for at der ikke skal være nogen tvivl om det bagefter, at disse et eller andet sted over 60 mill. kr., en lille smule over, først og fremmest er lønbesparelser fremkaldt af, at der er kommet bremse på lønstigningerne i dette land. Det kan man så være ked af eller tilfreds med. Jeg mener ikke, at der er baggrund i produktionen i Danmark for store lønstigninger, så jeg er tilfreds.

Så kan man sige: ja men I havde bebudet 8 mill. kr. Ja, og jeg havde håbet, at kommunerne ville følge denne anvisning, og jeg håber fortsat, at kommunerne vil lade være at spare på kulturområdet. Vi har vel alle sammen et ansvar for at drøfte det igennem med vore kommunalbestyrelsesmedlemmer. Det er et dårligt sted at spare.

De anvisninger, vi gav herindefra, er jeg parat til at forsvare hver eneste af. Der er ingen, der skal få mig til at tro, at der sker skade ved, at man lærer at overholde en lånefrist, sådan at den næste låner kan få den bog, man selv har haft glæde af. Der er ingen, der skal bilde mig ind, at offentlige bibliotekers foredragsaftener i særlig grad vil være epokegørende og sætte nye ting i gang. Hvad var det, der skete med biblioteket i Thisted, der anskaffede en lokal forfatter som Bent Haller? Nej, jeg tror, at vi i den henseende er nødt til i langt højere grad at bygge på de lokale foreninger, der kan sætte ting og sager i gang. Derfor skal vi ikke tage mulighederne fra dem.

De besparelser, der derudover har været, af størrelsesordenen 10-15 mill. kr., beklager jeg, men med et budget på 1,8 mia kr. tror jeg ikke på, at det har været totalt ødelæggende for dansk biblioteksstandard, som det er blevet hævdet fra nogles side.

(Kort bemærkning).

Wilhelm (VS):

Nu kan vi lige så godt få det så præcist, som det kan gøres efter de udmærkede oplysninger, vi har fået i kulturudvalget.

Det er rigtigt, at hovedparten af besparelserne er på lønkontiene. Det var da også til at forudse, eftersom lønvoten i biblioteksvæsenet er på et sted mellem 58 og 59 pct. af det samlede budget. Det er også rigtigt, at en del af det begrundes man med en ændret forventning om lønudviklingen. Men selv om

vi ser helt bort fra det med lønkontiene, så er besparelserne på biblioteksvæsenet næsten 3 gange så store som det, de radikale herinde var med til at aftale, de 8 mill. kr. Hvorfor skulle man egentlig se bort fra lønkontiene? Det blev der da ikke sagt, da man aftalte de 8 mill. kr. i forbindelse med bloktilskuddene. Men selv om vi altså ser helt bort fra dem, så er besparelserne på de øvrige konti næsten 3 gange så store som det beløb på 8 mill. kr., man aftalte herinde.

(Kort bemærkning).

Bernhard Baunsgaard (RV):

Ja, det blev jo udtrykkeligt anført, og jeg har begrundet det både heroppefra og i udvalget, at det er rimeligt, at man ved de foredragsaftener for voksne, bibliotekerne afholder, kan kræve entré, sådan at der også i de egne af landet, hvor flertallet ikke ønsker, at nye tanker skal komme frem, bliver chance for det.

Jeg skal gentage – det føler jeg er nødvendigt efter hr. Wilhjems sidste indlæg – at jeg beklager, at man har sparet ekstra 10-15 mill. kr. på biblioteksområdet ud over det, vi havde anvist der skulle spares med hensyn til at opkræve bøder for efterladenhed og sløseri og indtægt ved at kræve entré ved disse foredragsaftener. Men når jeg så har beklaget det, understreger jeg, at der er ingen, der skal bilde mig ind, at det ødelægger et biblioteksvæsen, at man sparer et sted omkring 15 mill. kr. på et budget på 1,8 mia kr. Den går altså ikke.

Inge Krogh (KrF):

Som det mange gange er omtalt, er der gennem de senere år sparet på bevillingerne inden for kulturområdet. Det er ikke noget nyt, at der spares, men man er nødt til det på grund af vores økonomiske situation. Som det også er omtalt, er de besparelser, der virker hårdest, nok besparelserne på bloktilskuddene. Det er op til de lokale myndigheder, hvor meget der skal spares på de kulturelle aktiviteter. Det vil være naturligt, at sådan noget som medborgerhuse og en del af teatergrupperne i de forskellige egne finansieres lokalt. Det er kun, hvis der er et særligt stort projekt med f.eks. forsøg, der gives støtte af staten.

[Inge Krogh]

Som det er omtalt, er der fra statens side ikke skåret generelt på institutionerne, men der er skåret på de institutioner, hvor man mener det giver færrest kvaler. Der er sparet på Det kgl. Teater, men der er dog sat en ombygning i gang, som er dyr. Som det også er omtalt af fru Mette Madsen, er det rimeligt, at teatrets indtægter forøges, og at man forhøjer billetpriserne for de dyre pladser. Det er dog stadig muligt at komme i Det kgl. Teater for 5 kr., og det er i hvert fald pladser, jeg havde megen fornøjelse af, dengang jeg var student. Da tror jeg kun de kostede 1 eller 2 kr., jeg husker det ikke så nøje, men det svarer i hvert fald til 5 kr. i dag. Nu er jeg måske nok for gammel til at sidde der, jeg ville måske blive svimmel. Jeg tror, at de unge fra arbejderklassen, fru Ingerlise Koefoed omtalte, vil have råd til at få nogle særdeles fornøjelige og gode timer i Det kgl. Teater. Det er også rimeligt, at billetpriserne på landsdelsscenerne forhøjes, og at der indsendes budgetter i forvejen, sådan at det ikke blot er i blinde, om man så må sige, staten skal dække underskuddene.

Fru Ingerlise Koefoed talte en del om de forsømte, jeg tror, at der blev brugt udtrykket dårlige kvarterer, altså dårligt socialt stillede. Jeg vil da henlede opmærksomheden på, at mange kirkelige og kristne organisationer udfører et meget stort arbejde i nogle af disse kvarterer, bl.a. på Vesterbro, og jeg tror ikke, man kan benægte, at kristendommen er en del af vores kultur.

Inden for filmverdenen synes der ikke at være nogen kvaler. Højlund Carlsen udtalte i radioen i går, at de danske film hævder sig ganske udmærket nu og formentlig kan undvære underskuddsdækning i år.

Der er blevet sparet såvel på arkitektskolen som på biblioteksskolen, men jeg tror, vi kan være enige om, at det i begge tilfælde var ved at udvikle sig til, at man uddannede til arbejdsløshed, så det må være rimeligt, at der spares dér. Der er sparet på bibliotekerne, og det ser ikke ud til, at musikbibliotekerne bliver til noget, men bøgerne er og bliver det vigtigste på et bibliotek, hvilket kristeligt folkeparti også har sagt i et lovforslag om biblioteksvæsenet, vi tidligere har fremsat.

Man kan notere med glæde, at der er tale om øgede bevillinger til forskningsbiblioteker og til Statens Kunstfond, og man kan se hen

til, at vi får en ny lov om museer. De er i mange tilfælde virkelig trængte, og det er meget vigtigt, at vi får minderne om den danske kultur bevaret.

Ministeren for kulturelle anliggender (Mimi Stilling Jakobsen):

Der er ikke stillet mange spørgsmål til mig, jeg vil dog lige samle et par stykker op.

Fru Marianne Bentsen-Pedersen spurgte mig, om det var således at forstå, at der ikke skete en merindskrivning på arkitektskolen. Ja, det er således at forstå, at der ikke sker en merindskrivning, hverken på biblioteksskolen eller på arkitektskolen, fordi der er beskæftigelsesproblemer. Det er klart, at det har været regeringens generelle linje, at der skulle ske merindskrivning, men man har dog undtaget nogle ganske få uddannelser, hvor der er en ekstremt høj arbejdsløshedsprocent efter endt studium, og det mener jeg også er rimeligt. Jeg kan nævne, at der sker en mindre merindskrivning på musikkonservatorierne, den er meget lille, fordi der dér er nogle helt andre og positive beskæftigelsesmuligheder, og det har vi altså set på.

Fru Marianne Bentsen-Pedersen sagde med en lidt flot håndbevægelse, at ministeren havde jo intet som helst med Danmarks Radio at gøre. Det er måske stærkt sagt. Ministeren har et budgetansvar i forbindelse med Danmarks Radio, og det er selvfølgelig på den baggrund, ministeren har fundet det rimeligt tidligere at ytre sig i forbindelse med et ansættelsesstop og senere i forbindelse med licensen, så den side af sagen er klar.

Jeg vil gerne på regeringens vegne sige, at vi naturligvis har taget til efterretning, at der øjensynlig er et flertal her i folketinget, som ikke synes, at man vil bidrage til, at disse rammebesparelser på 2, 4 og 6 pct. i de kommende år bliver gennemført på det kulturelle område. Jeg vil gerne udlægge den tekst således, at skulle der være omrokeringer, som regeringen ønsker at foreslå, er man ikke afskåret fra det. Det er klart, at et område som det kulturelle udvikler sig hurtigt. Der sker ting, der er systemer, der kan trænge til at blive revideret, der er visse systemer, der skal brydes op, laves om, og der kan meget vel derigennem ske yderligere tilførsel af beløb til andre områder. Det mener jeg er både nødvendigt og en fornuftig ting at gøre.

[Ministeren for kulturelle anliggender]

Når regeringen og de partier, der står bag regeringen, vil undlade at stemme for dette dagsordensforslag, så sker det altså ud fra den udtrykkelige forudsætning, at vi fortsat vil forbeholde os ret til at komme til folketinget med forslag om, hvordan man kan omflytte penge, omprioritere inden for budgetterne, og folketinget må til den tid tage stilling til, om man synes, det er en god idé. Det er på den baggrund, regeringen ikke stemmer imod dagsordenen, men undlader at stemme.

Ingerlise Koefoed (SF):

Jeg vil godt sige til det sidste, ministeren sagde, at det er klart, at man aldrig vil og aldrig bør binde mennesker til at holde fast ved et én gang vedtaget system. Vi er alle sammen interesserede i omprioriteringer og ændringer, men det er ikke sikkert, at vi vil være enige i de rokeringer, ministeren vil foreslå. Det er klart, at det ikke er meningen, at man vil binde nogen til at køre videre ud ad den landevej, de måske har kørt ad i en hel del år.

Jeg vil godt takke for debatten. Jeg synes, den har været spændende, og jeg synes da også, at der fra næsten alle sider, undtagen fra den sædvanlige, er en åbenhed over for, at de kulturelle ting har en betydning, som man ikke sådan skal undervurdere, og at det er rimeligt, at man netop i tider, hvor det er meget vanskeligt for mennesker at bevare modet og håbet, bliver ved med at prøve på at give dem nogle muligheder, dels for nogle oplevelser, dels for en egen virksomhed, som kan have udgangspunkt i deres egne erfaringer, og som kan sætte den tilværelse, de lever i, i en eller anden ramme, så de måske kan få inspiration til at gøre mere og til at fortsætte med en tilværelse, som måske ellers ikke er så spændende.

Med hensyn til teatrene har ministeren netop sagt, at der kan være systemer, der skal ændres. Det skal jeg ikke sige at der ikke kan. Det kan godt tænkes, at der er nogle ting, der fungerer meget tungt, meget gammeldags. Men det er faktisk ikke bare det, der er problemet for teatrene. Det kom tydeligt frem i den radioudsendelse i går aftes, som ministeren medvirkede i, at der efterhånden er meget store økonomiske problemer for de enkelte teatre, så at der bliver fle-

re og flere forestillinger med 3, 2 eller 1 spillende, og at det kan være til skade for teaterlivet, hvis de bliver nødt til at begrænse sig til at spille one-man shows.

Derfor er det nødvendigt, når man nu skal til at kigge på budgetterne, også at sørge for, at teatrene får udveje for ikke bare at vælge én god skuespiller, men for at spille stykker med et meget stort ensemble og stykker med et mindre. Så vidt jeg husker, havde vi i finansudvalget sidste år et forslag om en ændring, der netop gik ud på, at man åbnede flere muligheder for de storkøbenhavnske teatre for at spille store forestillinger. Jeg kan forstå efter det sidste, jeg har hørt om teatersituationen, at det gennemgående er meget vanskeligt at gennemføre den slags ting, og at det ser ud, som om Gladsaxe Teater, der er det teater, der har prøvet mest med hensyn til totalteater, har meget svært ved at fortsætte den virksomhed og køre nogle nye forsøg igennem.

Med hensyn til Det kgl. Teater antydede ministeren, at for øjeblikket brugte man jo ikke så mange penge derovre, fordi de jo ikke spillede i hvert fald på Gamle Scene. Det er også rigtigt, men jeg vil godt sige, at jeg synes, det var på tide, at finansministeren fik taget sig sammen til at give kostumeassistenterne den smule ekstra penge, de skal have for forskudt arbejdstid og det besvær, de har ved det arbejde, de nu har. Det er skammeligt, at teatret skal gå i stå på grund af en ønsket lønforhøjelse på, jeg tror, det er 300-400 kr. om måneden.

Der har været talt om bibliotekerne. Dem bliver der jo altid talt meget om i disse debatter, helt naturligt, fordi bibliotekerne er de mest udbredte kulturinstitutioner i landet. Det er ikke helt rigtigt, når det nu gøres til næsten ingen ting, bibliotekerne har sparet ude i kommunerne. Det lød, da hr. Bernhard Baunsgaard stod heroppe, som om det kun var 10-15 mill. kr., de havde sparet, i stedet for de 8 mill. kr. Så vidt jeg kan regne ud, og så vidt jeg kan huske, hvad ministeren sagde, er der sparet 64 mill. kr. i kommunerne på folkebibliotekerne, og deraf skyldes de 33 mill. kr. ændrede lønskøn. Det vil trods alt sige, at der er sparet 31 mill. kr.

Selv om, som fru Mette Madsen sagde, 31 mill. kr. ikke er så meget i forhold til et samlet statsligt og kommunalt budget på 1,5 mia kr. - det er nu ikke 1,7 mia kr. - så må det

[Ingerlise Koefoed]

alligevel have stor betydning ude i kommunerne, når man ser på, hvad de har sparet på, og hvad de planlægger at spare på: de vil nedlægge filialer, de vil nedlægge bogbusser; de nedlægger den opsøgende virksomhed over for de mennesker, der har svært ved at komme på biblioteket, de indskrænker materialekøbet, de indskrænker specielt bogkøbet, og de nedlægger musikafdelinger og andre afdelinger, som har tiltrukket et stort og nyt publikum.

Der er også det at sige til det, at materialet på bibliotekerne, specielt bøgerne, har fået en prisstigning, der gennemsnitligt ligger langt over prisstigningerne på øvrige vareområder. Det har været sådan i mange år, at bibliotekerne ikke har kunnet følge med i bogudvalget, fordi bøgerne – ikke mindst de udenlandske bøger, som mange af de store biblioteker køber – er blevet meget, meget dyrere end de pris- og lønreguleringer, man har kunnet lægge ind i budgetterne.

Det fører lige over i spørgsmålet om bog-situationen og bogudvalgets betænkning, som hr. Lasse Budtz og vistnok også andre omtalte. Jeg er enig med hr. Lasse Budtz i, at det forslag om en bogfond, der ligger i bogudvalgets betænkning, skulle man se nøjere på. Det vil vel være sådan, som hr. Flemming Jensen sagde, at der stadig væk er en meget stor bogproduktion her i landet, men den lidt særegne bog, skønlitteraturen, den særlige børnebog, den illustrerede firfarvede billedbog, forsvinder meget hurtigt ud af markedet. Det er meget vigtigt, at man på en eller anden måde fra lovgivernes side finder frem til en måde, hvorpå man kan støtte opretholdelsen af bredden i bogproduktionen, og jeg mener, at der i de tanker om en bogfond, flertallet i bogudvalget er kommet med, ligger en inspiration, som vi burde arbejde videre med her i folketinget.

Hr. Flemming Jensen var også inde på – det var egentlig morsomt at høre fra de konservative – at vi tænkte så meget på de store byer, vi så tingene fra de større byers synspunkt, vi burde egentlig decentralisere vores opmærksomhed lidt og se på, hvad der skete ude på landet, ude i kommunerne. I den forbindelse nævnte hr. Flemming Jensen Hald Hovedgaard og de aktiviteter, der bl.a. på grund af Dansk Forfatterforenings og de jyske forfatters interesse i at bruge Hald Hovedgaard, har blomstret dér i de senere år.

Hr. Flemming Jensen brugte Hald Hovedgaard som et eksempel på, at man skal give hjælp; staten havde givet 100.000 kr. til selvhjælp. Det mener jeg er et meget vigtigt princip for en masse af den kulturpolitik, også vi i SF støtter, og som de andre partier herinde, i hvert fald angiveligt, støtter.

Men så vil jeg da gerne spørge, hvorfor man var så afvisende over for det forslag, vi havde for nylig, om, at staten skulle støtte bevægelser, grupper, foreninger og kommuner, der selv ville lægge nogle penge på bordet til et medborgerhus, hvis de penge var samlet sammen. Hvis der var et budget, hvis der kom en ansøgning og huset i øvrigt opfyldte betingelserne: at være åbent for alle og brugerstyret og sådan noget, så skulle staten gå ind og støtte disse huse. Jeg kan faktisk ikke se, at det forslag ikke præcis var skræddersyet til modellen hjælp-til-selvhjælp, og det er endnu ikke gået op for mig, hvorfor alle de borgerlige partier opfattede det som det værste forsøg på styring, man endnu havde set fra SFs side. Jeg vil meget gerne oplyses om, hvad det var, der var så slemt ved det, hvis det ikke netop var det, at bevægelserne, grupperne, de dér lidt mindre kontrollable mennesker, også skulle have lov til at lave dette, at det ikke kun var kommunerne.

Hr. Flemming Jensen og hr. Bernhard Baunsgaard talte om den konkurrence, bibliotekerne har påført det private foreningsliv, og mente, at det derfor var rimeligt, at man i bibliotekerne skulle tage penge for kulturelle arrangementer for voksne, ikke bare for foredragsaftener, som hr. Bernhard Baunsgaard ynder at kalde det. Jeg vil godt spørge, hvor mange eksempler man har på, at et bibliotek med sine kulturelle arrangementer har ødelagt foreningslivet noget sted. Jeg har ét, og det stiller jeg gerne til rådighed: i en københavnsk omegnskommune, hvor der var en musikforening, lavede man et musikbibliotek. Det blev så godt, og det lavede så mange koncerter, at musikforeningen desværre gik nedenunder og hjem og testamenterede sin formue til musikbiblioteket, som de syntes lavede sådan et udmærket arbejde. Det er det eksempel, jeg kender.

Jeg ved, at der i, jeg tror 53 kommuner er oprettet kulturelle samråd eller foreningssamråd, hvor biblioteket udfører sekretariatstjeneste for alle foreningerne, hvor man samordner arrangementer, hvor man ikke går i

[Ingerlise Koefoed]

konkurrence med hinanden, hvor biblioteket kun tager aktiviteter op, som ellers ikke ville blive taget op, og hvor man gerne overlader disse aktiviteter til det private foreningsliv, hvis det vil varetage dem. Biblioteket laver en hel masse af det arbejde, der får nogle foreninger til at gå i stå, nemlig det praktiske arbejde. Da man i sin tid startede i Billund, ansatte man en bibliotekschef som kulturleder i kommunen. Der var ikke noget foreningsliv. Hvad gjorde bibliotekschefen? Hun startede nogle kulturelle aktiviteter, og hun fik i øvrigt befolkningen til at starte nogle foreninger, som så overtog de kulturelle aktiviteter. Sådan ligger det, og derfor synes jeg, det er lidt urimeligt, at man har prikket hul på bibliotekernes gratisprincip med en begrundelse, som jeg faktisk ikke mener der er noget i.

Det er umuligt her at komme ind på alle de områder, der har været berørt, og jeg vil derfor nøjes med at sige noget om TV til sidst. Det kan måske også være et svar til hr. Poulsgaard, som han nok ikke vil forstå – men alligevel, jeg prøver. Vi har jo foran os en tid, hvor vi kan imødesee 18 TV-satelitter. Vi kan imødesee et øget udbud af video, og vi kan imødesee en oprustning, om jeg så må sige, på hele den kommercielle kulturindustri område. Vi har også foran os en tid, hvor mange mennesker på grund af forhåbentlig snart kortere arbejdstid og desværre også på grund af voksende arbejdsløshed vil få større og større fritid. Det forekommer os meget vigtigt, at vi ikke bare siger: nå ja, men nu har de jo de 18 TV-satelitter, så kan de sidde hjemme og se på TV. Nu har de jo al videoen, nu har de jo det hele, så kan de bare sidde derhjemme og se på alle de ting og så ellers blive mere og mere isolerede, mere og mere ensomme i det samfund, som i forvejen isolerer og gør mange mennesker ensomme.

For os er det vigtigt, ikke mindst for børnenes skyld, at man udbygger det omgivende miljø med gode muligheder for alle mulige former for aktiviteter: legeaktiviteter, idrætsaktiviteter, muligheder for selv at lave video, muligheder for selv at trykke beboerblad, muligheder for at komme sammen, være sammen og professionelle tilskud som biblioteker, teatre og biografer, og hvad man nu ellers kan have. Vi vil gerne have mennesker ud af husene, selv om vi altså ikke har tænkt

os at forbyde dem at blive derinde. Men de skal i hvert fald have en chance for, at miljøet omkring dem er spændende.

Første næstformand (Knud Østergaard):

Det hjælper ikke at dække den røde lampe til.

(Kort bemærkning).

Mette Madsen (V):

Der har flere gange i debattens forløb været hentydet til den ulykkelige fastlåste situation på Det kgl. Teater. Vi har fra venstres side flere gange været fremme med den tanke, at Det kgl. Teater burde omdannes til en § 2-virksomhed. Jeg vil gerne spørge fru Ingerlise Koefoed, om SF vil være positive over for at omdanne Det kgl. Teater til en § 2-virksomhed, udbygget med ansvar og frihed til ledelsen til at forhandle med personalet.

(Kort bemærkning).

Bernhard Baunsgaard (RV):

En § 2-virksomhed, er det ikke det, vi har haft med postterminalen?

Jeg bad om ordet for lige at komme med en bemærkning i anledning af fru Ingerlise Koefoeds spørgsmål, om det dog var så forfærdeligt, at bibliotekerne overtog denne foredragsvirksomhed. Fru Ingerlise Koefoed sagde yderligere: ja men jeg kender kun ét eksempel. Det er klart, at i det øjeblik man stiller gratis lokale til rådighed, man betaler foredragsholderne og ikke tager entre, så er der ingen mulighed for konkurrence for de private foreninger.

Så kan fru Ingerlise Koefoed naturligvis fortsætte: ja men det er da også udmærkede foredrag. Ja, det er udmærkede foredrag, men hvordan sikrer vi, at der i Thisted kommer noget, der blot nærmer sig, skal vi sige venstreorienteret eller frisindet debat på biblioteket, med et byråd, der ikke engang turde anskaffe en bog af Bent Haller?

(Kort bemærkning).

Ingerlise Koefoed (SF):

Ja, jeg synes også, at Thisted er et meget pinligt eksempel, og det er godt, at hr. Bernhard Baunsgaard altid kan tage det frem, men der er jo mange andre steder, hvor man

[Ingerlise Koefoed]

har haft mulighed for at lave også meget venstreorienterede, meget frisindede arrangementer på bibliotekerne. Og så har man i øvrigt stillet lokaler til rådighed for alle de foreninger, alle dem, der også ville lave det. Der var i det bibliotekslovsforslag, som ikke blev til noget, en klar bestemmelse om, at arrangementer af alle arter, af alle kulører, plakater af alle arter, af alle kulører, skulle kunne være på bibliotekerne.

Så er der fru Mette Madsens spørgsmål om § 2-virksomheden og postterminalen og Det kgl. Teater. Jeg vil gerne kigge på et sådant forslag, men vi har altså den skik i SF, at vi ikke svarer helt klart på sådanne spørgsmål, før vi har diskuteret det både i vores folketingsgruppe og i vores kulturudvalg, så foreløbig ser jeg på det.

(Kort bemærkning).

Flemming Jensen (KF):

Jeg er glad for, at fru Ingerlise Koefoed bemærkede mit eksempel med Hald Hovedgaard, men jeg synes nok, at det er forkert at drage den konklusion, at så bør man også støtte medborgerhusene. Den diskussion har vi haft tidligere, og jeg har gjort opmærksom på, at der var forskellige årsager til, at vi ikke ville støtte det. En af dem var, at det næppe kan undgå at medføre kommunale driftsudgifter, hvad enten man siger det ene eller det andet nu. En anden var, at de medborgerhuse, såkaldt brugerstyrede huse, jeg kender, ikke har samlet kulturlivet. De har splittet det i forskellige grupper, så nogle gik ét sted og andre et andet, og det er næppe lykken.

Om bibliotekerne: selvfølgelig kan jeg ikke stå her og sige, hvor mange foreninger der er blevet slået ihjel, fordi bibliotekerne er gået ind på markedet, men jeg ved, at foredragsforeninger mange steder er forsvundet, og det er sket næsten samtidig med, at dette er rykket frem. Jeg kan for øvrigt ikke vide, hvordan de ville have det, hvis ikke man var rykket frem på biblioteksfronten på dette område. Betaling er ikke blot et spørgsmål om økonomi. Det er et spørgsmål om konkurrence i forhold til de private foreninger. Hvis betalingen er af en sådan størrelse, at den ikke udelukker nogen, og det må være en forudsætning, så kunne det måske også

være, at det blev mere påskønnelsesværdigt at gå disse steder.

(Kort bemærkning).

Bernhard Baunsgaard (RV):

Det er i anledning af fru Ingerlise Koefoeds bemærkning om, at der bliver holdt mange venstreorienterede møder mange steder i landet. Jeg vil først sige med et citat, at der som bekendt er større glæde i himlen over én synder, som omvender sig, end over hundrede, der ikke har omvendelse behov. Jeg vil glæde mig meget mere den dag, det lykkes en forening i Thisted at indkalde til et møde, der er virkelig venstreorienteret, end over, at man holder et venstreorienteret møde til i København. Lad os dog få et møde i Thisted, der virkelig vækker forargelse og vrede og opstandelse. Så kunne vi da håbe, at det gik ligesom dengang man anskaffede pigen med kærren i den jyske by. Hvad har det ikke sat i gang det sted, hvilken opstandelse vakte det ikke, hvilken vrede skabte det ikke til at begynde med, men hvilken glæde kom der ikke ud af det for os alle sammen!

Lasse Budtz (S):

Som man måske vil huske, nævnte jeg i mit første indlæg, også i nogle af de korte bemærkninger, at socialdemokratiet naturligvis ved en lang række lejligheder, når vi har haft regeringen, har måttet være med til at gennemføre og selv tage initiativ til besparelser på kulturministeriets område.

Men så er det, at hr. Flemming Jensen kommer og siger, at man blot viderefører den linje, socialdemokratiet har lagt, men med større tal. Ja men det er jo lige netop det, det drejer sig om. Det er et langt større tal, der er tale om her. Det, der gør situationen dobbelt alvorlig, er, at man gennemfører rammebesparelserne sammen med beskæringen af bloktilskuddene i det meget betydelige omfang, der er tale om.

Det nytter altså ikke noget at prøve at dække sig ind under, hvad tidligere regeringer har gjort. Man bliver nødt til at se på regeringens politik som et hele. Det kan simpelt hen ikke skjules, at de beskæring, den gennemfører nu, rammer de dårligst stillede i vort samfund – det gælder også beskæringerne på kulturministeriets budgetter – fordi de sænker de ydelser, som de dårligst stillede i

[Lasse Budtz]

vort samfund først og fremmest bruger. De velbærgede har jo ikke samme behov. Det kan ikke bortforklares – ja, man kan godt forsøge, men det nytter ikke noget, for det er en kendsgerning. Og dertil kommer så denne ulyksalige trang til at privatisere, men lad nu det ligge.

Hr. Bernhard Baunsgaard har deltaget livligt i debatten, skønt man knap kunne høre, hvad han sagde. Alligevel har jeg dog godt opfanget hr. Bernhard Baunsgaards vanskeligheder, og jeg har egentlig megen medfølelse med hr. Bernhard Baunsgaard: på den ene side og på den anden side og kom herhen og pist frem osv. Det er selvfølgelig meget vanskeligt at være radikal. Hvem skal de radikale egentlig støtte? Dem, man er sammen med i dagsordenen her, vil man gerne angribe. Samtidig vil man også gerne angribe regeringen lidt, for så har man dog reddet sig. Og så tager man amtsborgmester Kaalund med og angriber ham for de nedskæringer, der er sket på amtskommunens kulturelle budgetter. Hr. Bernhard Baunsgaard glemmer fuldstændig, at de nedskæringer på amtskommunernes og andre kommuners kulturelle budgetter, som nu gennemføres, er en klar konsekvens af bloktilskudsnedskæringen – og den bloktilskudsbeskæring kunne som bekendt kun gennemføres ved hjælp af de radikale. Det er svært at være radikal i dag, det erkender jeg.

Bernhard Baunsgaard (RV):

Jeg forstår simpelt hen ikke, hvad det er, hr. Lasse Budtz taler om. Jeg har angrebet socialdemokratiets kulturpolitik, fordi det er lykkedes dem at skære budgettet ned med ca. 50 pct. i de 10 år, de har haft, når vi ser på tallet i forhold til statens budgetter. Jeg har konstateret, at denne regering – ikke af egen fri vilje, men tvunget – har sat den forholdsmæssige del af udgifterne til kulturbudgettet op. Det turde dog ikke være så vanskeligt – heller ikke for en radikal – at stå og forsvare det.

Må jeg gøre opmærksom på, at hr. Kaalund ikke med sine bebudede besparelser på teaterområdet dækker nogen som helst bloktilskudsnedskæring ind, der er krævet fra regeringen, for det er jo besparelser, som hr. Kaalund vil gennemføre i fremtiden. Det er altså ikke noget, som er krævet fra nogen

side. Der er slet ikke krævet besparelser på teaterområdet. Sådan ligger det.

Jeg kan kun gentage henstillingen, som jeg kom med i mit indlæg, om, at socialdemokratiet siger, at nu kan det være nok med disse kulturelle besparelser, vi er nødt til at skifte politik på det område.

Måtte jeg derefter vende mig til dagsordenen, som bliver vedtaget om et øjeblik af et flertal i dette folketing. Jeg ville ønske, det var endnu større. Jeg vil gerne pege på, hvad der står i den allerførste sætning: »Idet folketinget opfordrer regeringen til at sikre en frisindet kulturpolitik ...« Jeg skal ikke på dette tidspunkt søge at rejse en ny debat om, hvad frisindet kulturpolitik er, kun understrege, at jeg har lagt overordentlig megen vægt på, at denne dagsorden taler om frisindet kulturpolitik.

Jeg vil også gerne have lov til at definere en frisindet kulturpolitik. Det er med et citat, der måske er lidt forslidt nu, men alligevel siger en hel del om, hvad der ligger i frisindet. Det er ikke at slås for, at ens egne meninger kommer frem, men det er for at give de meninger, som man ikke er enig i, mulighed for at komme frem. Det er det, der ligger i en frisindet kulturpolitik. En frisindet kulturpolitik kan godt være alsidig. En alsidig kulturpolitik behøver aldeles ikke at være frisindet. Når vi om et øjeblik stemmer for denne dagsorden, er det ud fra den begrundelse, at vi dermed håber, at et flertal vil sikre en frisindet kulturpolitik, at vi aldrig én gang til skal opleve en kulturminister, der står og træder vande omkring frisindet.

Jeg håber, det lykkes for os i den kommende bibliotekslov at få fastslået, at det, der skete i Thisted, vil være imod bibliotekslovens forudsætninger. Jeg håber, at et flertal også vil drage den konsekvens, når man stemmer for en frisindet kulturpolitik.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslag om motiveret dagsorden af Ingerlise Koefoed (SF), Lasse Budtz (S), Bernhard Baunsgaard (RV) og Wilhelm (VS) (se foran)

vedtoges med 72 stemmer mod 9; 38 stemte hverken for eller imod.

Hermed sluttede forespørgslen.

Den sidste sag på dagsordenen var:

11) Første behandling af lovforslag nr. L 198:

Forslag til lov om ændring af lov om film.
(Fremsat 28/4 83).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Ole Espersen (S):

Den ændring, der foreslås af kulturministeren, vedrører nogle principper i filmloven, som nu har fungeret godt og, så vidt jeg ved, til alles tilfredshed i i alt fald en halv snes år. I alle disse år har skiftende kulturministre – og det har været både socialdemokrater og borgerlige – udnævnt filmkonsulenter og børnefilmkonsulenter efter indstilling fra bestyrelser, og det er sket på den måde, at kulturministeren i hvert enkelt tilfælde har fulgt den indstilling, som er fremkommet. Rent faktisk har statens filmcentral fungeret på lignende måde, idet det dér har været bestyrelserne, der også har haft det afgørende ord, når det drejede sig om at finde frem til filmredaktørerne.

Der er så kommet en ny lov, den kom sidste år. Den er en fastlæggelse af disse principper – en fortsættelse for instituttets vedkommende og en fastlæggelse af lignende principper for så vidt angår statens filmcentral.

Der er altså ikke sket noget som helst nyt i virkeligheden, og denne et år gamle lov er da også fulgt til punkt og prikke af alle, der har et ansvar efter loven – med undtagelse af kulturministeren. Kulturministeren har nægtet at administrere efter den nye lov, som kulturministerens eget parti, så vidt jeg husker, stemte for. Kulturministeren erkender, at loven er administreret fuldstændig efter hensigten af alle de øvrige organer, men har altså ikke selv ønsket at medvirke til administrationen. Med andre ord: man kan konstatere, at den eneste ændring, der er sket i disse mange år, er den, at der er kommet en minister, der udspringer af et politisk parti af en anden slags, med en anden holdning over for det frisind, der også skal ligge i disse beslutninger, end de forudgående socialdemo-

kratiske og andre borgerlige ministre. Det er den eneste ændring, der er sket. Den nuværende kulturminister ønsker at gå i detaljen, at bestemme, hvem der skal udnævnes som filmredaktør for 1 år eller 2 eller 3, ønsker at tillægge disse afgørelser sin holdningsprægede, sin politiske vurdering. Vi mener, at det er i afgørende modstrid med de principper, der ikke blot har virket, men som har virket, så vidt vi er orienteret, til alles tilfredshed.

Hvis vi ser på den nuværende fremgangsmåde, er den jo, at et repræsentantskab, der er meget bredt sammensat, bl.a. af 18 forskellige interesseorganisationer, finder frem til en bestyrelse, og at denne bestyrelse, hvoraf de to medlemmer udpeges af ministeren, indstiller filmredaktøren. Det er bestyrelsen, der har ansvaret for beslutninger vedrørende de enkelte projekter. Det, ministeren nu ønsker, er at bestemme, hvem denne bestyrelse, som efter loven har ansvaret, skal lade sig rådføre af. Det kan vi ikke tiltræde. Det ville være en kortslutning af den beslutningsproces, der er tale om; det ville være en underminering af det alsidighedsprincip, som loven bygger på.

Ministeren har givet udtryk for, at hun ikke ønsker at være et gummistempel. Det forstår jeg godt, det lyder meget bestikkende, men det er ikke nogen fair fremstilling af den problematik, der er tale om. Ministerens opgave er ikke at være et gummistempel. Ministeren har til opgave at vurdere, om lovens betingelser for en udnævnelse er opfyldt. Ministeren har formentlig også ret til at konstatere, at en indstillet person ikke opfylder de saglige krav. Disse rettigheder har ministeren, men ministeren har ikke ønsket at afvise indstillingerne, har ikke ønsket at kritisere dem på grund af manglende saglighed, men har alene ønsket andre personer. Det mener vi ikke vil være en rimelig måde at administrere filmlovgivningen på. Hvis man havde den opfattelse, at man alene var et gummistempel, men samtidig ønskede at sikre alsidigheden, interesseorganisationernes indflydelse, kunne man i stedet for have foreslået en ændring, der gik på, at det var bestyrelserne eller repræsentantskaberne, der udpegede filmredaktørerne og filmkonsulenterne. Det har ministeren ikke foreslået. Det er et tegn på, at ministeren ønsker, at ministerens egen politiske holdning skal være afgørende for udpegningen af disse filmredaktører. Det